

Overzicht
onderzoek rond familieberaden
in Sporen 2014-2020

Overzicht van het onderzoek rond familieberaden in Sporen 2014-2020

Dit is een overzicht van de informatie die we in Sporen al hebben verzameld rond familieberaden (FB). Het overzicht is opgedeeld in drie grote thema's: de beleving, de effectiviteit en de implementatie van familieberaden. Voor alle info is gekozen voor de tweedeling: "wat maakt het moeilijker/zijn verbeterpunten" en "wat is helpend, wat is positief?". Ook is telkens duidelijk gemaakt van wie de vermelde feedback komt: van ouders, jongeren, familieleden of van begeleidsters.

Als er tussen haakjes een getal genoteerd staat, duidt dit op het aantal respondenten dat deze info heeft gegeven.

De verzamelde gegevens komen vooral uit eindwerken, het Innovatieve project 'Werken met het netwerk van cliënten', feedbackgesprekken met ouders en jongeren na de begeleiding en een bevraging van de Werkgroep Familieberaden.

Met het woord familie bedoelen we iedereen die niet vanuit zijn job betrokken is op het gezin (grootouders, tantes en nonkels, burens, vrienden, kennissen,...).

Inhoud

1. Beleving.....	2
1.1. Je voorbereiding als contextbegeleidster	2
1.2. Motiveren van het gezin om de familie te engageren.....	3
1.3. De familie in kaart brengen en bespreken wie betrokken kan worden	10
1.4. Familie engageren en voorbereiden familieberaad.....	14
1.5. Familieberaad houden	23
1.6. Opvolgen van het familieberaad en voorbereiden van een volgend familieberaad	37
2. Effectiviteit	40
3. Implementatie.....	50

1. Beleving

1.1. Je voorbereiding als contextbegeleidster

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Wat het moeilijker maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Voelt als een verplichting, de druk om het te moeten doen. Het zou helpend zijn als familie er ook zelf achter staat (Vzw Sporen, 2020)- Begeleiders kunnen niet goed over angst spreken. Angst en schaamte bij begeleiders. Ze kunnen niet goed over deze angst spreken. Geeft meer stress dan we denken? (Vzw Sporen, 2020)- Onzekerheid om eraan te beginnen, idee dat je al ervaring moet hebben (Vzw Sporen, 2020)- Organiseren van familieberaad vraagt bekwaamheid en moed. Nu nog veel onzekerheid en onwetendheid (hoe moet ik beginnen, wie gaat dat leiden, wat is het doel,...) (Vzw Sporen, 2020)	<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Hulpverlener gelooft in de kracht van het werken met families (Nachtergaele, 2016; Vzw Sporen, 2015a). Hierdoor zal hij dit sneller doen, beter volhouden en de familie zal haar enthousiasme oppikken (Nachtergaele, 2016)- Collega's die uitstralen dat het werkt (Vzw Sporen, 2020)

1.2. Motiveren van het gezin om de familie te engageren

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders willen familieleden niet lastig vallen met hun problemen of willen eerst enkele andere moeilijke zaken uitklaren (Tegethoff, 2016) - Ouders zijn bang dat er geen mensen zullen zijn om hen te helpen bij problemen, dat ze de situatie niet goed zullen begrijpen of hun kind anders zullen bekijken (Tegethoff, 2016) - Sommige familieleden zijn weigerachtig om deel te nemen uit schrik voor het gerecht (Tegethoff, 2016) - Het moeten aanbrengen van een minimum aantal mensen. Ouders hebben het gevoel dat familieleden zich verplicht voelden om deel te nemen (Odisee, 2016) - Het is lastig om je “vuile was” buiten te hangen en mensen toe te laten zich te moeien (Odisee, 2016) - Het is soms moeilijk om te praten over gebeurtenissen of personen uit het moeilijke verleden, omdat zij hier lang niet aan gedacht had (1) (Van Holder, 2018) - “Als er teveel mensen zouden weten van de plaatsing van mijn kinderen. Dan zouden ze misschien ook negatief over mij denken en misschien erop gaan en dan ben ik ze allemaal kwijt” (1) (Vzw Sporen, 2015i) <p><i>Verbeterpunt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij de meerderheid van de ouders in dit onderzoek werd pas later in de begeleiding gesproken over werken met hun familie (Odisee, 2016) 	<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Goed te zijn met taal ‘familieberaad’ mooi inpakken en verkopen (Nachtergaele, 2016) - Aan de ouders te laten weten dat ze er niet alleen voor staan (Nachtergaele, 2016) - Dat de begeleidster de moeite wou doen om samen tot Nederland te rijden (Vzw Sporen, 2018a) - Rekening houden met breuken in de familie en dat dit soms heel moeilijk kan zijn (Vzw Sporen, 2018a) - Hulpverlener die gemotiveerd is, blijft geloven en moed niet opgeeft (Nachtergaele, 2016) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 8/17 (47%) vond het vòòr de familiegerichtte hulpverlening als belangrijk om familie te betrekken bij de begeleiding; 15/17 hoe sta je nu tegenover het werken met familie: positief (Odisee, 2016)

<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dat mensen anders naar hen zouden kijken omdat meer mensen neuzen in problemen en misschien te veel weten. Een jongere is bang dat zijn/haar familie hem/haar hierdoor zou laten vallen (Odisee, 2016) - Het was geforceerd als familieleden belden: deden ze dit omdat ze hem/haar wilden horen of omdat dit moest (1)? (Odisee, 2016) <p><i>Verbeterpunt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij de meerderheid van de jongeren in dit onderzoek werd pas later in de begeleiding gesproken over werken met hun familie (Odisee, 2016) - Er werden personen betrokken die zij niet wilden (Odisee, 2016) 	<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 2/9 (22%) vond het vòòr de familiegerichte hulpverlening al belangrijk om familie te betrekken bij de begeleiding; 8/9: hoe sta je nu tegenover het werken met familie: positief (Odisee, 2016) - Volgens 9/10 van de jongeren werkt het werken met familie (Odisee, 2016)
<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Als je zelf als werker niet gelooft in werken met de familie, zal je er ook niet in slagen om het gezin hiervan te overtuigen (Vzw Sporen, 2021) - Evenwicht tussen niet pushen/partnerschap behouden: implicaties voor samenwerkingsrelaties (Vzw Sporen, 2020) - Als mensen veel weerstand hebben is dit vaak vanuit geen vertrouwen meer hebben in andere mensen. Dit kan niet veranderen op enkele maanden tijd (Vzw Sporen, 2020) - Als er geen concrete zorgen en doelen zijn of als gezinnen er niet vanop de hoogte zijn (Vzw Sporen, 2020) 	<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Van bij de start van de begeleiding duidelijk maken dat er meer mensen zullen worden betrokken, gezin uitnodigen om mensen mee te brengen bij de intake (Vzw Sporen, 2020; Vzw Sporen, 2015e; Vzw Sporen, 2016; Willebrords, 2016; Vzw Sporen, 2015h; Vzw Sporen, 2021) - Gebruik van metaforen: <ul style="list-style-type: none"> o Rond een lamp die niet hard schijnt, zet je verschillende andere lampen (cfr. Susie Essex) (Vzw Sporen, 2021) o Een takje alleen is makkelijk te breken, een bos takjes is veel moeilijker te breken (Vzw Sporen, 2021) o Een luchtballon waarin alle touwtjes in evenwicht moeten zijn (Vzw Sporen, 2015e) o "It takes a village to raise a child".

- Verwijzer gelooft in het werken met families en familieberaden en draagt deze boodschap over naar gezinnen. Stelt dit als een concrete verwachting. Vooraf hierover afstemmen helpt (Vzw Sporen, 2020; Vzw Sporen, 2015; Odisee, 2016)
- Veel methodieken en vragen die je kan stellen en begeleiders kennen deze. Familie in kaart brengen, lukt vrij goed: (Vzw Sporen, 2020). Best starten met laagdrempelige methoden (Willebrords, 2016).
 - “Ja-maars” over werken met familieën en mogelijke antwoorden (Vzw Sporen, 2020)
 - Methodiek van de voetbalwedstrijd (Vzw Sporen, 2020)
 - “Wat als je morgen erg ziek wordt en naar het ziekenhuis moet. Wie gaat er dan voor je kinderen zorgen?” (Vzw Sporen, 2021)
 - Wat als wij (als hulpverleners) er niet meer zijn? (Vzw Sporen, 2015e)
- Evenwicht tussen tijd geven en thema vasthouden (Nachtergaele, 2016; Geeraert, 2019)

Het gezin tijd geven, het idee laten rijpen, hun tempo respecteren, niet doorduwen of pushen om familie in te zetten. Opletten dat je geen breuken in de samenwerking veroorzaakt. Als je dit merkt: gas terugnemen, ‘zorgen dat je voet terug binnen staat’ (Vzw Sporen, 2015^e). Tegelijk het onderwerp vasthouden (Vzw Sporen, 2021; Willebrords, 2016; Geeraert, 2019). Altijd in het achterhoofd hebben en af en toe een visje gooien. U als begeleider niet direct laten afwimpelen maar veel contact hebben met het gezin en het onderwerp levend houden. Blijven volhouden, voet bij stuk houden en onderhandelen. Niet veroordelen. (Vzw Sporen, 2015e)
- Als hulpverlener heel fel normaliseren dat iedereen familie nodig heeft (Vzw Sporen, 2021; Willebrords, 2016). Normaliseren dat het niet altijd even goed loopt en elk gezin zijn beperkingen of zijn problemen heeft (Vzw Sporen, 2015e)

	<ul style="list-style-type: none"> - Erkenning geven voor het feit dat het niet makkelijk is om mensen te betrekken en alles open te trekken (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2015e) - Ouders bevestiging/erkenning geven voor de inspanningen die ze leverden in het verleden: je hebt echt al veel gedaan, kijk wat je allemaal al hebt geprobeerd (Vzw Sporen, 2015e) - Het verhaal van de ouders beluisteren. Naar de nuances, de uitzonderingen gaan polsen. Hun kwaliteiten en capaciteiten als ouder heel erg pakken en open zetten (Vzw Sporen, 2015e) - Ouders naar het belang van het kind laten kijken (Vzw Sporen, 2015e, Nachtergaele, 2016) - Voorbij de weerstand kijken, waar hebben de ouders bang voor, wat is er wel al positief geweest aan het betrekken van nieuwe mensen? (Vzw Sporen, 2021). In gesprek gaan/onderhandelen: hoe kan het wel oké zijn dat anderen zoveel betrokken zijn? Zie je dat zitten? Wat houdt u tegen? Wat zou helpend zijn? Met het gezin bekijken waarover ze nog vragen hebben en wat hen kan gerust stellen (Vzw Sporen, 2015e) - Werk in de taal van het gezin, welk woord willen zij voor gebruiken voor wie voor hen belangrijk is (Vzw Sporen, 2015e; Vzw Sporen, 2021)? - Welke normen en waarden vinden de ouders belangrijk en wie heeft deze waarden en normen aan de ouders overgedragen (Vzw Sporen, 2021)? - Uitleg- en vragenproces opnieuw te doorlopen wanneer een begeleiding wordt overgenomen (Willebrords, 2016) - Gezinnen vertellen over je eigen ervaring als begeleidster: we zien dat het werkt (Vzw Sporen, 2015e; Willebrords, 2016) - Specifiek voor de leefgroep: <ul style="list-style-type: none"> o Dagelijks contact met familie in de leefgroep (Vzw Sporen, 2020) o Blijvend stimuleren van weekends en vakanties bij de familie: hierdoor bv. ook contacten met ouders van vrienden (Vzw Sporen, 2020)
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Als er ondersteuning nodig is, wordt er naar familie gekeken vanuit de leefgroep. Dit zorgt ervoor dat gezinnen ook kunnen leren om het rechtstreeks aan de familie te vragen (Vzw Sporen, 2020) ○ “samen zorgen voor kinderen” is aanwezig: wij (begeleidsters) weten het ook niet allemaal, ouders kennen hun kind het beste. Iedereen in het gezin een stem te geven (Vzw Sporen, 2020) <ul style="list-style-type: none"> - Vragen wat hun wensen zijn (Nachtergaele, 2016) - Open en transparant (Nachtergaele, 2016) - Focus op krachten van het gezin (Nachtergaele, 2016) - Joinen en aansluiten bij de leefsituatie (Nachtergaele, 2016) - Eerst vertrouwen creëren in de relatie tussen gezin-contextbegeleider als gezinnen moeilijkheden hebben met vertrouwen in andere mensen en van daaruit verder werken (Vzw Sporen, 2020) - Het betrekken van familie opbouwen: eerst gesprekken doen met ouder alleen, dan met enkele contextfiguren,... (Vzw Sporen, 2015e) - Psycho-educatie aan ouders en familie: bv. geweld komt minder voor als geheimhouding is doorbroken (Vzw Sporen, 2020) - Nog niet over familieberaad spreken als mensen nog niet met familie hebben gewerkt (Vzw Sporen, 2020) - Uitgebreid voorstellen wat familieberaden zijn. Hoe duidelijker het beeld dat mensen hebben van wat er van hen verwacht wordt (bv. X aantal familieleden verzamelen) en hoe ze kunnen bijdragen tot het slagen van de begeleiding, hoe makkelijker het voor hen is om erin te stappen. Het voorkomt ook tijdsverlies achteraf en zorgt ervoor dat mensen doorheen het traject minder snel voor verrassingen komen te staan. (Vzw Sporen, 2015e) - Tot actie overgaan: een blad nemen, namen en telefoonnummers vragen en noteren, een datum afspreken voor het familieberaad (Vzw Sporen, 2015e).
--	--

- De begeleiding enkel opstarten als het gezin bereid is om met familie te werken (Vzw Sporen, 2015e)
- De cijfers geven van jongeren die echt alleen gaan wonen en waar niemand ter ondersteuning is (Vzw Sporen, 2015e)
- Je kan hen ook intens bevragen naar hoe ver hun engagement naar het kind gaat, om hen zo over hun verantwoordelijkheid te laten nadenken (Vzw Sporen, 2015e)
- Een duidelijke 3 kolommen die gedragen is door alle hulpverleners (Vzw Sporen, 2021)
- Vermijden om als hulpverlener een pleidooi te houden om de ouders te overtuigen (Vzw Sporen, 2015e)
- Ervoor zorgen dat de ouders ervaren hoe motiverend steunfiguren voor hen kunnen zijn, dat ouders erkenning en positieve feedback krijgen van contextfiguren (Vzw Sporen, 2015e)
- Ouders geruststellen: “we willen het niet over het verleden hebben” (Vzw Sporen, 2015e)
- Schaalvragen stellen aan het gezin: “Waar denk je dat we nu staan, qua gerustheid voor de consulente? Wat kunnen we nog doen? Wie kunnen we nog uitnodigen?” (Vzw Sporen, 2015e)
- De frustratie die er leeft een paar keer benoemen zodat zij voelen dat je het goed meent met hun, waardoor ze wel geneigd zijn om nog meer met u mee te gaan (Vzw Sporen, 2015e)
- Zorgen dat ze van elkaar horen dat ze het niet erg vinden om dingen te doen (Vzw Sporen, 2015e)
- Op voorhand het scepticisme van het gezin t.a.v. het betrekken van familie als begeleidster benoemen. Zodat het gezin zich begrepen voelt en denkt: ze doet gewoon zijn job of weet het maar is blijkbaar toch overtuigd dat dat kan helpen (Vzw Sporen, 2015e)
- Zorg dat ouders voelen dat je zelf ook nog een beetje kritisch bent t.o.v. familieberaden, maar wel in het positieve ervan gelooft. Je komt geloofwaardiger over als je zelf ook de minpunten kan zien. Ouders

	<p>veronderstellen dan ook dat je hun scepticisme kan begrijpen (Vzw Sporen, 2015g)</p> <ul style="list-style-type: none">- Eerlijk en transparant zijn: in wat je doet en in wat je opschrijft (ev. verslaggeving achterlaten), geen dubbele agenda's. Alles wat je doet ook benoemen. Ervoor zorgen dat het voor iedereen duidelijk is welke info naar wie doorstroomt (Vzw Sporen, 2015e)- De rol van de familie binnen geweldloos verzet uitleggen, ev. de ouder de boeken van geweldloos verzet laten lezen: ouders kunnen zich herkennen in de voorbeelden (Vzw Sporen, 2015e)- Aan de jongere proberen uit te leggen dat we vanuit zorg familie willen betrekken (Vzw Sporen, 2015e)- Aanwezig zijn als begeleidster. Luisteren, bereikbaar zijn. Ouders in contextbegeleiding naar de leefgroep laten bellen als er iets is (Vzw Sporen, 2015e)- Vergelijken met een student die op kot gaat. Verwijzen naar je eigen situatie: "(Vzw Sporen, 2015e)- Geen hulp aanbieden als hulpverlener (Vzw Sporen, 2015e)- Nieuwsgierigheid van ouders naar wat dat de andere mensen zeggen over hun situatie thuis, over de zorgen die er zijn (Vzw Sporen, 2015e)- Maak gebruik van ondersteuning: van een werkbegeleider, pionier familieberaden, stafmedewerker vorming en coaching, teamcoördinator en team (Vzw Sporen, 2015g)
--	--

1.3. De familie in kaart brengen en bespreken wie betrokken kan worden

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Deed mama stilstaan bij hoe klein de wereld kan zijn (1) (Van Holder, 2018) <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 5/16 (31%) van de ouders zegt dat er niet met hen is onderzocht wie uit hun werk wilde meewerken aan het behalen van de doelen (Odisee, 2016) - Meer gehoord te willen worden in wie tot de familie behoort (2) (Vroman, 2019) 	<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 5/8 zegt dat ze zelf familie konden kiezen (Odisee, 2016) - 9/16 (56%) zegt dat onderzocht is wie in hun familie wilde meewerken aan het opstellen van de doelen (Odisee, 2016) - 8/8 zelf gekozen wie er aanwezig mag zijn tijdens de uitvoering van het familiefamilieberaad. Zes hiervan hebben de jongere betrokken bij deze keuze (Tegethoff 2016) <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Best zo snel mogelijk: zo kan de familie het hulpverleningsproces meevolgen en samen met de hoofdpersoon en de hulpverlener de doelen bespreken en aftoetsen (Nachtergaele, 2016) - Begeleidster die aan ouder vroeg met wie haar zoon contact had en wat hij volgens haar aan deze mensen had (1) (Van Holder, 2018)
<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jongere wilde zijn vrienden niet uitnodigen voor het familieberaad omdat hij hen niet wilde meenemen in het hulpverlenersverhaal en omdat hij zijn geschiedenis niet wilde delen (1) (Van Holder, 2018) <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 3/10 van de jongeren zegt dat er niet met hen is onderzocht wie uit hun familie wil meewerken aan het opstellen van de doelen (Odisee, 2016) 	<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dat de begeleiding vroeg bij wie hij zich goed voelt in zijn leven (1) (Van Holder, 2018) - Transparante informatie over het begeleidingsproces en wat kan gebeuren met de informatie die zij van hem krijgen(1) (Van Holder, 2018) - Begeleiding meer vragen gesteld die hem geholpen hebben om verder te kunnen kijken naar wie er allemaal in zijn omgeving aanwezig was (1) (Van Holder, 2018)

	<p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 13/16 (81%) zegt dat ze zelf familie konden kiezen (Odisee, 2016) - 6/10 zegt dat er met hen onderzocht is wie in hun familie wilde meewerken aan het opstellen van de doelen (Odisee, 2016) - Fijn om mee te beslissen wie er op hun familieberaden aanwezig zou zijn (2) (Clottens, 2016)
<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Welke familieleden zijn veilig genoeg en hoe andere hulpverleners hierin meenemen? (Vzw Sporen, 2021) - Wat doen met niet ondersteunende (schadelijke) volwassenen? (Vzw Sporen, 2020) - Wat als binnen gescheiden gezinnen de ene partner de familie van de andere onveilig vindt? (Vzw Sporen, 2021) - Wat als er 2 aparte families zijn? Hoe ga je hiermee aan de slag? (Vzw Sporen, 2021) - Wat als er nog geen familie is? (Vzw Sporen, 2021) - Wat met ouders die weigeren om familie te betrekken? (Vzw Sporen, 2021) - Als er intensiever op zoek gegaan moet worden naar veilige en ondersteunende familieleden zorgt dit voor een vertraging om aan de doelen te werken (Geeraert, 2019) - Het is complex als ouders op een geïsoleerde en vereenzaamde manier leven en er intergenerationele problematieken, trauma's en hechtingsproblematieken aanwezig zijn (Geeraert, 2019) - Aanwezige druk om over een familie te beschikken, kan voor deze doelgroep verlamdend of vertragend werken (Geeraert, 2019) 	<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Familie in kaart brengen via mobility mapping, genogram, familiecircels, opzoeken contacten facebook of gsm, stamboom,... (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2015b) - Vragen stellen aan het gezin: vb. stel uw auto staat in panne, en je kinderen moeten worden opgehaald, naar wie bel je? (Vzw Sporen, 2015b) - Vragen stellen rond welk familie er al is (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2015b; Geeraert, 2019) - Je oren en ogen openhouden: luisteren naar de gezinsleden. Bij wie gaan ze vaak? Wie zijn er voor hen belangrijk? Wie zie je op huisbezoek? (Vzw Sporen, 2015b; Vzw Sporen, 2020) - In het verleden gaan zoeken wie er toen betrokken was? (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2015b) - Tijdens moeilijke gesprekken aan het gezin vragen: wie kan u daarin steunen, wie kan daarbij zijn? Zijn dat personen waarvan de jongere het oké zou vinden dat die erbij zijn? (Vzw Sporen, 2015b) - Binnen echtscheidingen werken met 2 aparte families (Vzw Sporen, 2021) - In het maken van het woord en beeldverhaal ook oog hebben voor namen die hierin voorkomen (Vzw Sporen, 2021) - Inzetten op relatieherstel tussen ouders en familieleden (Vzw Sporen, 2021)

- Ouders moeten eerst terug in zichzelf geloven en de kracht terugvinden om voor hun kind te zorgen alvorens er een familie ingeschakeld kan worden (Geeraert, 2019)
- Ouders aanschouwen de organisatie soms als gezinsvervangend (Geeraert, 2019)
- Allochtone gezinnen: hebben minder de gewoonte om bredere context te betrekken hoe doen we dit met respect voor hun cultuur? (Vzw Sporen, 2020)

Verbeterpunten:

- Bij overname van een langdurige begeleiding wordt niet altijd gekeken naar al aanwezige familie (Geeraert, 2019).

- Ook naar het positieve zoeken en niet enkel een familie voor de zorgen, maar ook voor leuke zaken te doen (Vzw Sporen, 2021)
- Eerst enkel gaan zoeken naar namen, los van wie ze willen betrekken. Nadien pas gaan verengen. Geef is 30 namen van mensen die ooit al iets voor u gedaan hebben of iets voor u betekent hebben, op welke manieren waren deze mensen er voor u? Op positief of negatief vlak? (Vzw Sporen, 2021)
- Focus op het kind houden bij conflicten (Willebrords, 2016)
- Familie opnieuw in kaart gebracht als er zaken veranderen of als er zich een crisissituatie voordoet (Geeraert, 2019)
- Steungezin, vrijwilligers om het kind te ondersteunen (Vzw Sporen, 2020)
- Positieve samenwerking met LUS vzw: proces vertraagd (realistische verwachtingen, blijven zoeken,...) (Vzw Sporen, 2020)
- Namen bekomen via andere hulpverleners die erg betrokken zijn op het gezin (Vzw Sporen, 2015b)
- Een gezinslid bevragen en dit terugkoppelen naar andere gezinsleden. (Vzw Sporen, 2015b) Bv.: de ouder de namen voorleggen die de dochter gaf en zijn/haar mening vragen hierover
- Vragen aan contextfiguren welke andere contextfiguren kunnen helpen. (Vzw Sporen, 2015b)
- Vier onderdelen bekijken met het gezin: familie, school/werk, hobby, buurt: Wie zit daar nog? Wie ken je daar? Wie kom je tegen? Tegen wie zeg je goedendag? (Vzw Sporen, 2015b)
- Laat gezinnen eerst hun verhaal doen. Het verhaal schetst de ruimere context, legt karaktertrekken van mensen en (onderlinge) gevoeligheden bloot. Het geeft je als begeleidster ook de kans om in te schatten en aan te geven waar de context in de toekomst zou kunnen bijspringen (Vzw Sporen, 2015g)

	<p>- Keuze van familieleden</p> <ul style="list-style-type: none">○ Variatie aan mensen die verschillende rollen kunnen opnemen○ Ook kritische familieleden: als zij van mening zijn dat het veilig is, kan dit de jeugdrechter mogelijk overtuigen○ Waar ouders kunnen op rekenen○ Die een goede invloed hebben○ Van alle gezinsleden (Vzw Sporen, 2015g)
--	--

1.4. Familie engageren en voorbereiden familieberaad

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Verbeterpunt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Individuele gesprekken met elke deelnemer, voor de aanvang van het beraad. betrekken van de deelnemers bij de voorbereidingen zou geleid hebben tot een beter resultaat van de methodiek (1) (Tegethoff, 2016) - Gevoel dat de afspraken niet 'samen' maar eerder 'dwingend' werden opgesteld (1) (Vroman, 2019) - Men hield zich niet aan de afspraken (bv. professionals die plots aanwezig waren) (1) (Vroman, 2019) 	<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Luisteren (Nachtergaele, 2016) - Familieleden laten meedenken rond de doelen en de zorgen (Nachtergaele, 2016) - Familieleden in hun positie bevestigen, focus op hun VIP-positie (Nachtergaele, 2016) - Focus op het kind (Nachtergaele, 2016) - Inzetten op het aanleren hoe ouders zelf verder kunnen en hoe men om hulp kan vragen (1) (Vroman, 2019) - Dat de familie regelmatig zelf naar gezin belt en zodat het gezin niet zelf moet bellen als er iets is (1) (Dexters, 2019) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende geïnformeerd over familieberaad + rekening met mening (Odisee, 2016) - 6/10 jongeren zegt dat de begeleiding bij de start van de hulpverlening rekening hield met de mening van de familie rond de opvoedingssituatie (Odisee, 2016) - 14/15 begeleidster luistert naar de mening van de familie (Odisee, 2016) - 11/16 (69%) gaat akkoord met hoe er met de familie is gewerkt aan de doelen (Odisee, 2016) - Familie helpt met het behalen van de doelen (9) (Odisee, 2016) - 10/16 (63%) zegt dat ze weten hoe hun familie hun zal ondersteunen in het behalen van de doelen (Odisee, 2016)

	<ul style="list-style-type: none"> - 8/8: zoon/dochter woont in een huis waar hij/zij familie kan ontvangen; - 7/7: familie is welkom in de groep (residentieel) (Odisee, 2016) - 8/8 voldoende info, op de hoogte wat er zou gebeuren (Tegethoff, 2016)
Volgens jongeren:	<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Individuele gesprekken met de leden van het beraad, omdat hij het gevoel heeft dat niet iedereen alles kan of durft te zeggen op de beraden (1) (Van Holder, 2018) - Belangrijk dat iedereen erbij is, ook de familieleden waar het soms wat moeilijker mee gaat, omdat er op die manier voor iedereen transparantie is over wat besproken wordt (1) (Van Holder, 2018) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende geïnformeerd over familieberaad + rekening met mening (Odisee, 2016) - Begeleidster luistert naar de mening van de familie 9/10 (Odisee, 2016) - Gaat akkoord met hoe er met de familie is gewerkt aan de doelen 8/10 (Odisee, 2016) - Familie helpt met het behalen van de doelen 9/10 (Odisee, 2016) - Zegt dat ze weten hoe hun familie hun zal ondersteunen in het behalen van de doelen. 10 van de 10 kan concreet voorbeeld geven (Odisee, 2016) - Woont in een huis waar hij/zij familie kan ontvangen (residentieel) 6/6 (Odisee, 2016)
Volgens familieleden:	
<i>Wat het moeilijker maakt:</i>	

<ul style="list-style-type: none"> - Soms moeilijk om als ‘tussenpersoon’ te fungeren tussen de begeleidsters en de jongere. Het was soms moeilijk om af te wegen welke informatie moest doorgezegd worden aan de hulpverleners zonder het vertrouwen te schaden van de jongere 1/10 (Morren, 2017) <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onvoldoende informatie gekregen over de inhoud en werking van een beraad. Ze gaven aan dat ze nauwelijks op de hoogte waren van wat er zou gebeuren tijdens het beraad en wisten dus ook niet goed wat er van hen werd verwacht 5/10 (Morren, 2017) - Beslissen over wie al dan niet aanwezig mag zijn tijdens de beraden werd niet overlegd met de jongere 2/10 (Morren, 2017) 	
<p>Volgens begeleidsters:</p> <p><i>Wat het moeilijker maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De afstand tot de familie (Vzw Sporen, 2021) - Hoe geheimhouding doorbreken en hoe gaan we iedereen kunnen inlichten en mogen inlichten? (Vzw Sporen, 2021) - Wat als de familie geen geloof heeft in de ouders? (Vzw Sporen, 2021) - Wat als er onderlinge strubbelingen zijn tussen de familie en de ene niet aan tafel wil zitten met de andere? Ook al zijn al deze mensen belangrijk voor de kinderen? (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2020) - Taalbarrières (Vzw Sporen, 2021) - Doelstelling van het familieberaad bij jongeren die langdurig in begeleiding zijn en waarbij het perspectief is: tot 18j in begeleiding? (Vzw Sporen, 2020) - Hoe steunend familie van kinderen ondersteunend maken voor het hele gezin (vb. vrijwilligers in contact brengen met ouders)? (Vzw Sporen, 2020) 	<p>Volgens begeleidsters:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <p>FAMILIE ENGAGEREN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geef ouders de keuze wie hun context contacteert. Stimuleer hen om dit zelf te doen of bel de familieleden samen met de ouders op (Vzw Sporen, 2015; Nachtergaele, 2016). Geef ouders verantwoordelijkheid (Vzw Sporen, 2020) en herinner hen aan de stappen die ze zouden zetten (Vzw Sporen, 2015g) - Benadruk dat het de vraag van de jongere en de ouder is of ze hen willen ondersteunen en willen aanwezig zijn (Vzw Sporen, 2015) - Benadruk t.o.v. familieleden welke meerwaarde ze hebben, geef ze een VIP gevoel, benoem hun inzet en geef openlijk erkenning voor de inspanningen die ze in het verleden al gedaan hebben en nu doen.

- Voorbereidende gesprekken met familieleden kosten veel tijd, als gezinsleden er niet bij zijn, weten ze niet zeker wat er allemaal besproken werd (Vzw Sporen, 2015)

- Nadelen van een beraad bij het gezin thuis:

- o Geen neutrale ruimte, dit kan de spanning verhogen (vooral bij slechte relaties) (Vzw Sporen, 2015g)
- o Minder formeel, mogelijk minder impact hierdoor (Vzw Sporen, 2015g)

Verbeterpunten:

- We gaan soms over de grenzen van gezinnen als ze al vaak gekwetst zijn geweest in relaties (Vzw Sporen, 2020)

bvb: blij appelleren op het feit dat ze op dit moment de enige zijn die iets meer zeggen over hoe het er aan toe gaat. Ouders ook motiveren om de familieleden de bekrachtigen (Vzw Sporen, 2015; Nachtergaele, 2016).

- Herhaal dat je daar bent voor de kinderen (Vzw Sporen, 2015)

- Luister goed naar de positieve dingen en noteer deze ook (Vzw Sporen, 2015)

- Nodig familieleden uit om je te contacteren als ze zorgen hebben (Vzw Sporen, 2015)

- Hou de verwachtingen laag: laat aan familieleden weten dat het feit dat ze erbij zijn, dat er volk rond de tafel zit, dat ze mee nadenken, al heel betekenisvol is (ook naar het gevoel van de jongere) (Vzw Sporen, 2015)

- Maak duidelijke afspraken over het engagement van familieleden

- Bv. over de duur van de opvang, het financiële luik,... (Vzw Sporen, 2015)

- Help niet onmiddellijk zelf als hulpverlener: Is er iemand in uw context die u op dit moment kan ondersteunen? Is er iemand die je kan bellen? Kan je iemand vragen om eens langs te komen? Kan je het aan ... vragen? (Vzw Sporen, 2015)

- De familie haakt af omdat het kerngezin niet genoeg appreciatie en inzet toont (Willebrords, 2016):

- o Focus op het kind: "Waarom zou ik er zo veel moeite insteken als mijn zus...?" "Voor het kind"
- o Ga samen met het familielid na wat de verwachtingen zijn van alle partijen en zorg ervoor dat deze verwachtingen op elkaar worden afgestemd
- o Overtuig het familielid er van dat geen enkele ouder moedwillig zijn kind tekort doet
- o Maak duidelijk dat 'ondersteuning bieden' geen grote taak hoeft te zijn. Eén keer per maand met het kind een ijsje gaan eten en een babbel doen kan bijvoorbeeld al heel helpend zijn

- De familie haakt af omdat de draaglast voor de familie groter wordt dan de draagkracht (Willebrords, 2016)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zorg ervoor dat het familielid eigenaar blijft van de taken die hij opneemt ○ Blijf als hulpverlener veel in contact met het familielid of de familieleden die ondersteuning bieden ○ Zorg ervoor dat je een vertrouwensband opbouwt met het familielid zodat ze durven aangeven wanneer de draagkracht wordt overschreden ○ Organiseer minstens om het half jaar een evaluatiemoment. ○ Schakel het familielid mee in om de opvoedingsverantwoordelijke het nut te laten inzien van energie steken in de zorg voor het kind ○ Doorbreek het taboe: ook al heeft een familielid zelf moeilijkheden thuis, het is OK om een ander gezin uit de nood te helpen/te ondersteunen <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik W&P (Willebrords, 2016; Vzw Sporen, 2015g) - Familieleden in hun verantwoordelijkheid zetten (Nachtergaele, 2016) - In de woorden van het gezin en de familie te praten (Nachtergaele, 2016) - Veel familie op bezoek in de leefgroep (bv. koken en samen eten): werkt drempelverlagend waardoor het contact vlotter verloopt voor zowel ouders als begeleiders (Vzw Sporen, 2020). - Kom mee op voor de rechten van contextfiguren (bvb. om kinderen te zien) (Vzw Sporen, 2015) - Wees transparant, zorg voor een open agenda en zeg waarom je familie wil engageren (Vzw Sporen, 2015g) - Voordelen en good practices over familieberaden brengen (Nachtergaele, 2016) - Informeer iedereen via email: iedereen krijgt dezelfde boodschap (Vzw Sporen, 2015g) - Vraag aan de familieleden om het verslag van het vorige familieberaad mee te brengen (Vzw Sporen, 2015g) - Met het gezin consensus over danger statements (Vzw Sporen, 2015g)
--	---

- Consulent informeren over het doel van het familieberaad en afweging maken of het zinvol is dat ze aanwezig is of niet (Vzw Sporen, 2015g)
- Met gezin bespreken wat aan wie vertellen en hoe (Willebrords, 2016).
- Liefst voorafgaand gesprekken, zodat ze de situatie kennen. (Vzw Sporen, 2015g). Neem bij voorkeur de ouders mee. (Vzw Sporen, 2021; Willebrords, 2016)
- Zoek bij gebrek aan tijd naar pragmatische oplossingen Bv. mensen opbellen en telefonisch uitleg geven over het familieberaad of verschillende mensen die elkaar kennen samen zetten. (Vzw Sporen, 2015g)
- Voordelen gesprekken vooraf:
 - o Bedoeling en verwachtingen zijn duidelijk: neemt angst en terughoudendheid weg, creëert veiligheid, en bespaart je tijd op het familieberaad.
 - o Mensen hebben de inhoud van de drie kolommen al eens gehoord. Je weet nu wat mensen wel en niet weten.
 - o Mensen krijgen de kans om hun mening te geven.
 - o Je kan het scepticisme van de familieleden bespreken.
 - o Mensen kunnen al eens nadenken over de rol die ze willen/kunnen opnemen.
 - o Ruzies kunnen uitgepraat worden, mensen kunnen gemotiveerd worden om constructief te zijn.
 - o Je weet als hulpverlener beter hoe de relaties liggen, wat moeilijk is en je kan hierdoor hier beter op inspelen.
 - o Je weet als hulpverlener hoe verschillende mensen erover denken.
 - o Er komen minder onverwachte dingen naar boven tijdens het familieberaad.
 - o Je kan familieleden vragen welke hulp ze eerder al geboden hebben (Vzw Sporen, 2015)
 - o Je kan peilen naar behoeften, beleving en wensen van elke betrokkene (Maes, 2018)

FAMILIEBERAAD VOORBEREIDEN

- Agenda:

- Wat wil het gezin bespreken? Wat willen ze bereiken? Wanneer zou het voor hen geslaagd zijn? (Vzw Sporen, 2015g, Vzw Sporen, 2015)
- Kies een veilig thema voor het eerste familieberaad. Formuleer een kleine, haalbare doelstelling zodat het een succeservaring wordt (Vzw Sporen, 2015g)
- Vragen aan kind wat het belangrijk vindt dat er gezegd wordt, of ze vragen hebben omtrent het familieberaad en/of vragen die ze graag willen die er gesteld worden (Van Holder, 2018)
- Geef jongere het mandaat om het te melden als het gesprek gaat over dingen die niet waren afgesproken (Vzw Sporen, 2015g)

- Uitnodigen:

- Wie? Heb aandacht voor vrienden jongere (Vzw Sporen, 2015a)
- Op welke manier? Bijvoorbeeld per brief (Vzw Sporen, 2015g)
- Bekijk kritisch wie er allemaal rond tafel gaat zitten en wat de verhoudingen zijn tussen de aanwezigen (Vzw Sporen, 2015g)
- Laat de deelnemers op voorhand weten wie er allemaal zal komen (Vzw Sporen, 2015)

- Welzijn: Wat nodig om zich op hun gemak te voelen en mening te kunnen geven:

- Wie zit naast wie? (Vzw Sporen, 2015g; Nachtergaele, 2016)
- Stel de collega die mee zal werken aan het familieberaad voor aan het gezin (Vzw Sporen, 2015g)

- Aanpak:

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stuur op voorhand vragen door die op het familieberaad aan bod zullen komen. Dit kan helpend zijn voor sommige personen omdat dit moeilijke vragen zijn en ze er op die manier op voorhand over kunnen nadenken. Anderzijds kan dit andere mensen mogelijk doen afhaken (Vzw Sporen, 2015a) ○ Leg niet te veel op voorhand vast. Zorg dat het oplossingsgericht blijft. Zet de aanwezigen aan het werk en laat hen nadenken over wat er moet gebeuren. Laat hen prioriteiten bepalen (Vzw Sporen, 2015g; Vzw Sporen, 2015c). Maak aan ouders duidelijk dat het plan iets van de familie moet zijn en iedereen vrij is in zijn/haar engagement (Vzw Sporen, 2015a) <p>- Datum plannen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Reeds in het begin van de begeleiding (zeker in crisishulp aan huis) (Vzw Sporen, 2015g) ○ In het kader van afronding, bv. om nog eens concreet te herhalen bij wie de ouders terecht kunnen (Vzw Sporen, 2015g) ○ Liever meerdere familieberaden dan een zeer lang familieberaad. (Vzw Sporen, 2015g) ○ Tijd geven voor het gezin (niet in elk gezin kan er onmiddellijk een familieberaad georganiseerd worden) (Vzw Sporen, 2020) ○ Herinner een dag voor het familieberaad de contextfiguren nog eens aan de afspraak (Vzw Sporen, 2015g) <p>- Locatie (overleggen met gezin); Voordelen van een beraad bij het gezin thuis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ De familieleden en het gezin zijn meer op hun gemak, het voelt vertrouwd aan ○ Kinderen voelen zich vrijer om te bewegen ○ Ouders kunnen tonen dat ze verantwoordelijkheid willen opnemen ○ Er is geen babysit nodig ○ Familieleden hoeven de voorziening niet te zien (soms willen gezinsleden dit liever niet)
--	--

	<ul style="list-style-type: none">○ De plek is niet verbonden met hulpverlening (Vzw Sporen, 2015g) <p>- Contact behouden als begeleidster tussen de voorbereidende gesprekken en het familieberaad en tussen familieberaden:</p> <ul style="list-style-type: none">○ Checken bij familieleden of het nog lukt (Vzw Sporen, 2015)○ Bereikbaar zijn (Vzw Sporen, 2015)
--	--

1.5. Familieberaad houden

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Wat het moeilijker maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ongemakkelijk als er mensen bij waren die ze zelf niet kenden - Ruzie op familieberaad en coördinator niet ingegrepen (1/8) (Tegethoff, 2016) - Onvoldoende ondersteuning tijdens de uitvoering van de familieberaden (2/8) (Tegethoff, 2016) - Moeilijk om aan mensen te vertellen wat er allemaal gebeurd is. Moeilijk om dit steeds te moeten herhalen naar de begeleiding toe en naar de leden van het familieberaad (1) (Van Holder, 2018) <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jammer dat er niet naar de kinderen werd geluisterd (1) (Vroman, 2019) - Geen echte doelstellingen opgemaakt op het beraad. Het was voor haar niet meer duidelijk wat het toekomstperspectief was (1) (Vroman, 2019) - Er mag niet met de vinger naar het verleden gewezen worden (1) (Vroman, 2019) - De hulpverlener had moeten toegeven dat de relatie met haar strop zat. (1) (Vroman, 2019) - Familie hangt minder samen omwille van oplopende frustraties tussen bepaalde familieleden (2) (De Reyck, 2020) - Onduidelijkheid over de uitvoering van de taken (2) (De Reyck, 2020) - Geen open communicatie, weinig respect (1) (De Reyck, 2020) - Weinig vertrouwen tussen de familieleden (2) (De Reyck, 2020) - Hulpverleners mogen strenger optreden zodat de focus blijft liggen op de hoofddoelen + duren soms te lang (De Reyck, 2020) 	<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Goede voorbereiding: Hoe pakken we het aan? Hoe formuleren we de doelen? (Nachtergaele, 2016) - Visualisatie van de doelen: makkelijker om focus te houden maar ook confronterend (Nachtergaele, 2016) - Best op een neutrale plaats (Nachtergaele, 2016) - Sturende leider als deze onpartijdig is en iedereen aan bod laat komen (Nachtergaele, 2016) - Deelnemers meer laten praten dan leider (Nachtergaele, 2016) - Bij de start: afspraken te maken: rond wat er wel en niet kan + rond de focus (bv. als je het moeilijk hebt, mag je naar buiten, iedereen krijgt een steunfiguur aangeduid) (Nachtergaele, 2016) - Aanwezigen complimenteren en onschuldigen (Nachtergaele, 2016) - Samen met hulpverleners rond de tafel kunnen zitten: begeleidsters kunnen constructief meedenken en eventuele expertise inbrengen (helpt om zaken te relativeren en jezelf te ontschuldigen) (Nachtergaele, 2016) - Focus is toekomstgericht (Nachtergaele, 2016) - Verslag geven aan aanwezigen (Nachtergaele, 2016) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende serieus genomen werden door hun coördinator 8/8 (Tegethoff, 2016) - Tevreden over de rol van de coördinator tijdens het beraad 7/8 (Tegethoff, 2016)

<ul style="list-style-type: none"> - Familieberaadleider slaagde er niet in om leiding te nemen, leek niet genoeg voorbereid, kon zich moeilijk aanpassen aan veranderingen, drong aan op een groot familieberaad, op volgend beraad andere dingen verwacht van deelnemers dan waren afgesproken (1) (Vzw Sporen, 2018b) - Mensen durven niet zeggen waar het over gaat: door de combinatie van mensen die samen aan tafel zit, durven sommige mensen niet spreken. De mentaliteit van sommige mensen ligt ook te veel uit elkaar (1) (Vzw Sporen, 2018c) - De familie was veel te klein (Vroman, 2019) 	<ul style="list-style-type: none"> - Voldoende werden ondersteund door hun coördinator. Voldoende communicatiemiddelen 6/8 (Tegethoff, 2016) - Voldoende openheid, wat betekent dat iedereen kon zeggen wat hij/zij nodig vond; respect was voor elke deelnemer, dat iedereen aan bod is kunnen komen en dat ze gedurende elk beraad voldoende veiligheid hebben ervaren 7/8 (Tegethoff, 2016) - Familieberaad als methodiek aanraden aan andere gezinnen (8/8, 2/8 enkel jonge kinderen) (Tegethoff, 2016) - Familieberaden goed gestructureerd en geleid (4) (De Reyck, 2020) - Goede teamgeest (2) (De Reyck, 2020) - Taken en rollen zijn duidelijk gekend door de familieleden en worden geaccepteerd (2) (De Reyck, 2020) - Open communicatie tussen familieleden (3) (De Reyck, 2020) - Onderling respect tussen familieleden (3) (De Reyck, 2020) - Vertrouwen tussen familieleden (2) (De Reyck, 2020) - Geholpen dat ze veel complimenten heeft gekregen wanneer ze erin slaagde om bepaalde gesprekken te voeren of bepaalde zaken over te brengen naar zoon (1) (Van Holder, 2018) - Tijdens het familiefamilieberaad werd er ook gefocust op de sleutelpersoon, zodat haar vragen werden beantwoord (1) (Tegethoff, 2016)
<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Wat het moeilijk maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Niet voor te vinden, kan heel confronterend zijn als er moeilijke thema's moeten besproken worden heeft jongere vaak een andere mening wat voor frustratie en boosheid zorgt. Jongere wist nooit op voorhand hoe het ging lopen en de kans zat er soms in dat er ruzie tussen beide ontstond (1) (Daems, 2017) 	<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Leuk dat de familie mee nadenkt over een oplossing om hem opnieuw thuis te laten wonen. Verrast over de voorstellen, krijgt hij een zicht op de toekomst en wordt er hoop gecreëerd (1) (Daems, 2017) - Leuk is om te kijken naar wat goed gaat (1) (Daems, 2017) - Mate waarin jongeren best worden betrokken, is voor elke situatie anders en moet met hen besproken worden (Clottens, 2016)

- Dingen die hij niet durfde te vertellen omdat hij bang was van reacties uit de familie. Hij dacht dat het leek alsof hij ondankbaar zou zijn en de familie daardoor niets mee voor hem zou willen doen (1) (Daems, 2017)
- In sommige afspraken die gemaakt werden, werd te veel van hem verwacht door de familie (1) (Daems, 2017)
- Jongere durfde niet zeggen tegen begeleidsters dat hij het niet over seksualiteit wilde hebben op het familieberaad omdat hij schrik had dat ze daardoor juist meer vragen gingen stellen zoals waarom hij daarover niet wou spreken (1) (Van Holder, 2018)
- Het moeilijk te vinden om te spreken over zijn geschiedenis, omdat hij zijn familie er niet mee wilt belasten (1) (Van Holder, 2018)
- Voor ieder beraad had hij stress en angst om verwijten te krijgen. Soms werden er teveel regels opgelegd. Bovendien werd het gedrag van de jongere ontleed door alle familieleden. Dit vond hij niet fijn. De beraden liepen soms te traag (1) (Vroman, 2019)

Verbeterpunten:

- Jongere vond het niet leuk dat hij er niet bij mocht zijn en de begeleiding hem nooit heeft uitgelegd waarom niet (1) (Van holder, 2018).
- Geen van de 4 kinderen heeft mee mogen beslissen over zijn/haar aanwezigheid op het familieberaad (Van Holder, 2018)
- Jongeren aangegeven dat ze een familieberaad niet (opnieuw) zouden willen (2) (Pauwels, 2018)
- Op het beraad zelf werden een aantal zaken besproken die hij liever niet met de andere familieleden had willen delen (1) (Vroman, 2019)

Positief:

- Naarmate er meer familieberaden worden gehouden, worden jongeren mondiger (Clottens, 2016) en hebben ze een meer ontspannen gevoel (2) (Daems, 2017)
- Tevredenheid over mate van participatie: 1 wel, 1 deels, 1 niet
- Zijn familie en vrienden terug zien (1) (Daems, 2017)
- Mening kunnen geven op familieberaad, vaak gegroeid door meer familieberaad en door ouder worden (3/4) (Daems, 2017)
- Zelf niet veel gezegd op het familieberaad. Als hij iets zei, had hij wel het gevoel dat er naar hem geluisterd werd (1) (Daems, 2017)
- Ook afhankelijk van wie aanwezig, naar einde toe meer gerustgesteld: opnieuw veel duidelijkheid door de afspraken (1) (Daems, 2017)
- Jongeren vinden het zelf belangrijk om aanwezig te zijn (3/4) (Daems, 2017)
- Op elk moment betrokken te zijn geweest bij het proces van familieberaden. Ook bij de voorbereiding werden 4/4, inspraak in wie betrokken (4/4) (Daems, 2017)
- Jongere recht om beslissingen te nemen over hun leven en belangrijk dat ze stem laten horen (3/4) (Daems, 2017)
- Graag aanwezig te zijn om te kunnen horen wat er gezegd en beslist wordt (2) (Van Holder, 2018)
- Door het voeren van een gesprek met de contextbegeleidster geïnformeerd over de inhoud van het familieberaden (4) (Van Holder, 2018)
- Positiefs doordat er iets aan hun situatie veranderd (3) (Van Holder, 2018)

Volgens familieleden:

Wat het moeilijker maakt:

- Moeilijk om tijdens een beraad met een groot aantal deelnemers snel knopen te kunnen doorhakken waardoor de tijd uit het oog wordt verloren (Morren, 2017)
- Jongere die weinig zelfbesef heeft en zijn eigen aandeel inziet (1) (Lambert, 2017)

Verbeterpunten:

- Betrokken coördinator soms veel te gemoedelijk was en vooral niemand tegen het hoofd wou stoten. Ze geeft aan dat de jongere in kwestie een andere aanpak nodig had waarbij een duidelijk stappenplan werd gevolgd, mistte concrete richtlijnen die gevolgd konden worden om een overzicht te creëren (1/10) (Morren, 2017)
- Coördinator te goedlachs was en te los over bepaalde zaken heenging die volgens haar meer aandacht eisten. Op sommige momenten verliep het gesprek zeer moeilijk en verwachtte ze bij voorkeur meer ondersteuning van de coördinator, verwachtte dat de coördinator de rol van bemiddelaar op zich zou nemen tijdens de stroevere momenten van het beraad (1/10) (Morren, 2017)
- Er zijn netwerkleden die vinden dat hulpverleners op bepaalde momenten tijdens de familieberaden strenger zouden kunnen optreden zodat de focus blijft liggen op de hoofddoelen (De Reyck, 2020)
- Soms moeilijk is om volledig open te zijn als niet-familielid. Ze vond dat ze niet in de positie was om de opvoeding van de ouders te bekritisieren en durfde ze hierover niets te uiten tijdens de beraden waar de ouders ook aanwezig waren (1/10) (Morren, 2017)
- Niet altijd een concreet stappenplan gevolgd werd waardoor ze vond dat er soms tijd werd verspild (1/10) (Morren, 2017)

Volgens familieleden:

Helpend:

- Gevoel serieus te worden genomen door de begeleidsters en de andere deelnemers bij het opstellen van doelstellingen en plannen tijdens de beraden, betrokken bij de opmaak ervan en indien er wijzigingen dienden plaats te vinden, tevreden over de gemaakte plannen door samenspraak + betrokken bij uitvoering (8/10) (Morren, 2017)
- Beschouwd te worden als een volwaardig lid van het familieberaad door de hulpverleners en de hoofdopvoeder(s) (10/10) (Morren, 2017)
- Het verhaal van de jongere uit te leggen, begrip te tonen en geen standpunt in te nemen (Gijsen, 2017)
- Hun mening werd geluisterd door iedereen en dat er respect was voor elkaar (10/10) (Morren, 2017)
- Als niet-familielid zeer sterk wordt erkend als belangrijke vertrouwensfiguur voor de jongere (1/10) (Morren, 2017)
- Open klimaat is ontwikkeld waardoor men op tafel durft te kloppen indien nodig (1/10) (Morren, 2017)
- Doel van het familieberaad duidelijk gecommuniceerd (1) (Gijsen, 2017)
- Contact leggen met anderen uit de familie, het voelen van verbondenheid of het ontstaan van nieuwe verbindingen tussen de aanwezigen (Gijsen, 2017)
- Als concrete afspraken gemaakt worden + alle aanwezigen hun engagement om het gezin te ondersteunen serieus nemen (Gijsen, 2017)

Positief:

- Positieve ervaring: open sfeer, respect voor elkaar, iedereen kon goed meevolgen en meedenken (projectie) (8/10) (Morren, 2017)
- Mogelijkheid creëert om te luisteren naar iedereen zijn mening en hen te laten uitspreken. De aanwezigen zelf bepaalde zaken naar voren brengen en zelf nadenken over de mogelijke opties zonder enige druk van de

- 'Time management' doordat de sfeer meestal zeer gemoedelijk was en vaak over dagelijkse gebeurtenissen gesproken werd (1/10) (Morren, 2017)
- Familieberaden duren soms te lang (De Reyck, 2020)
- Voornamelijk handelt over praktische zaken gemiste kans dat er niet dieper wordt ingegaan op de psychologische achtergrond van het kind, de jongere en/of de ouders of andere belangrijke familieleden (2/10) (Morren, 2017)
- Ex-begeleidsters: dit in het begin moeilijk was voor de andere deelnemers daar zij nu tot het sociaal familie behoren als een privépersoon. Ook voor de respondenten zelf was het moeilijk in te schatten in hoeverre zij betrokken mochten worden bij de situatie (2/10) (Morren, 2017)
- Verloop van het familieberaad, de planning, niet duidelijk genoeg gecommuniceerd, miste hij uitleg over de afwezige familieleden en vroeg hij zich af of ze wel betrokken waren. Ook andere dingen die in het verleden gebeurd zijn met de jongeren werden niet aangehaald. Voor hem was het niet duidelijk of deze problemen van het verleden reeds verwerkt waren of dat het eerder een zaak van privacy was naar de jongere toe (Lambert, 2017).
- Persoon die het familieberaad leidt, meer en beter luistert naar wat iedereen te zeggen heeft zodat ze zich gehoord voelen (1) (Lambert, 2017).
- Meer informatie zou willen over de aanpak, de inhoud en begeleiding zodat hij een minder verloren gevoel heeft en meteen mee is in het hele gebeuren. Informatie wel gedeeld zou worden (1) (Lambert, 2017).

Externe voorzitter (Lambert, 2017):

- o Geen band had met de externe voorzitter en daardoor een minder veilig gevoel ervaren heeft (1)
- o Impact op de eerlijkheid, openheid en aandachtigheid, omdat de externe voorzitter een onbekend persoon is en er geen sprake is van een band (1)

- begeleiding doordat alles in de handen wordt gelegd en blijft van de aanwezigen (1/10) (Morren, 2017)
- Beraad als een mogelijkheid tot het schetsen van een breder beeld van de probleemsituatie van het kind of de jongere en/of de ouders waardoor alles in perspectief kan geplaatst worden (1/10) (Morren, 2017)
- Iedereen zou familieberaad als methodiek aanraden aan andere gezinnen, ook diegenen waarbij het beraad tegengevallen was en het gevoel leefden dat er weinig bereikt werd (10) (Morren, 2017)
- Focus ook het grootst is op het opmaken van praktische regelingen maar dat geleidelijk aan ook meer gevoelige onderwerpen aan bod komen (8/10) (Morren, 2017)
- Gevoel had meer informatie verkregen te hebben en dat de jongere en de familie verder geholpen werden (1) (Gijsen, 2017)
- Zouden familieberaad zeker aanraden (3) (Gijsen, 2017)

Externe voorzitter:

- o Aanwezigheid van de externe voorzitter weinig tot geen impact heeft gehad op hun persoonlijke beleving (Lambert, 2017)
- o Vanwege de neutraliteit van de externe voorzitter kan er geen sprake zijn van belangenvermenging (1) (Lambert, 2017)
- o Objectiever wel op de hoogte van de situatie van het gezin en de jongere (2) (Lambert, 2017)
- o Antwoord positief betreffende de rol van hun vaste contextbegeleidster als coördinator. De sterke nabijheid doorheen het volledige hulpverleningstraject, het opgebouwde vertrouwen en het kunnen terugvallen op de contextbegeleidster werden als voornaamste redenen aangegeven (3/10) (Morren, 2017)

<ul style="list-style-type: none"> ○ Dezelfde impact zou gehad hebben indien de contextbegeleidster dit zou leiden (2) 	
<p>Volgens begeleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe weet je dat een voorzitter uit de familie veilig genoeg en oké genoeg is? (vzw Sporen, 2021) - De familie dat de verantwoordelijkheid bij de kinderen legt: zij moeten maar signaleren als er iets mis loopt (Vzw Sporen, 2021) - Moeilijk om alle partijen rond de tafel te krijgen: veel kwetsuren (gescheiden ouders). Kan traumatiserend zijn (Vzw Sporen, 2020) - Lastig op emotioneel vlak voor gezinnen, confronterend, beschamend (Vzw Sporen, 2020). - Moeilijk om leider te vinden (Vzw Sporen, 2020). - Begeleiders met weinig ervaring hebben soms hoge verwachtingen en zijn dan teleurgesteld. - Focus zou op het proces moeten liggen en niet op het resultaat (Vzw Sporen, 2020). - Wisselende leiders bij familieberaad in eenzelfde gezin (Vzw Sporen, 2020). - Online familieberaden zijn moeilijker en hebben beperkingen (Vzw Sporen, 2020). - Nadelen van externe voorzitter (Vzw Sporen, 2015c) <ul style="list-style-type: none"> ○ Je moet voortdurend afstemmen, informatie delen ○ Ouders zijn meer op hun gemak bij de contextbegeleidster ○ De contextbegeleidster kent beter de pijnpunten en kan zaken doorprikken 	<p>Volgens begeleiders:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actievere deelname stimuleren: <ul style="list-style-type: none"> ○ In een halve cirkel zitten ○ Post-its gebruiken (Nachtergaele, 2016; Vzw Sporen, 2015c) ○ Laten rondwandelen (Vzw Sporen, 2015c) ○ Gerichtte opdrachten geven (Vzw Sporen, 2015c) ○ Ouder vragen om verschillende input te overlopen (Vzw Sporen, 2015c) ○ Gespreksrondje (iedereen aan bod) (Nachtergaele, 2016) ○ Rollen verdelen aan de familie (voorzitten, verslaggever,...) (Vzw Sporen, 2021; Vzw Sporen, 2020) ○ Doe rollenspelen op het familieberaad (bvb. om familie te overtuigen van het effect van een aankondiging (cfr. Geweldloos Verzet)). Motiveer mensen hiervoor door hen aan te moedigen, maar niet te verplichten. Laat het tijdens het familieberaad enkele keren vallen, toon de aanwezigen dat je hier eerst ook sceptisch tegenover stond (Vzw Sporen, 2015c) - Aanwezige jongere laten participeren <ul style="list-style-type: none"> ○ Expliciet bevragen op familieberaad (Clottens, 2016; Vzw Sporen, 2015c) ○ Op voorhand: de jongere zien, in zijn kracht zetten, doel familieberaad uitleggen en vragen wat nodig is om op ontspannen manier aan tafel te kunnen zitten, vragen aan jongere wat deze wil bereiken met het familieberaad (Daems, 2017)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Idee van de jongere nog eens benoemen en daarover vragen stellen naar de familie toe (Daems, 2017) ○ Taak van de voorzitter om in te schatten hoeveel er aan de jongere gevraagd kan worden (zodat er ook niet teveel druk is), o.a. o.b.v. non-verbaal gedrag (Daems, 2017) ○ Zorgen voor sfeer die voldoende veilig is om moeilijke onderwerpen te bespreken o.a. door: welkom heten, drank en koekjes aanbieden, kracht van familie benoemen, erop letten dat niemand veroordeelt wordt en geen druk leggen op familie, familie bekrachtigen voor inspanningen die ze al leveren en ideeën die ze aanbrengen (Daems, 2017) ○ Als wens van jongere onrealistisch lijkt, probeert voorzitter op zoek te gaan naar de kern van dit voorstel en aan de hand van de schaalvraag te bevragen wat een eerste stap zou kunnen zijn om de droom te verwezenlijken + doorvragen tot realistischer beeld. Ook als dit niet lukt: idee toch proberen opnemen in VHplan (Daems, 2017). ○ Voorspelbaarheid creëren: bv. door verloop van beraad te bespreken (Daems, 2017). ○ Benoemen van non-verbale gedrag van de jongere (bijvoorbeeld: Ik zie je wegkruipen in een hoekje. Kan het zijn dat je niet akkoord gaat met dit voorstel?) (Daems, 2017) ○ Visueel aanwezig te maken aan de hand van een tekening of een foto (Daems, 2017) ○ Tonen van een filmpje met foto's van de kinderen (Keena, 2018). ○ Een contextbegeleidster tekende bijvoorbeeld eens een groot mannetje dat voor het kind stond, waarbij de familieleden in de buik, het hoofd, ... de zorgen en krachten van het kind kleefden (Keena, 2018). ○ Gebruik schaalvragen (Vzw Sporen, 2015c)
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Heb oog naar hoe het voor de kinderen is om enkel met volwassenen rond tafel te zitten (Vzw Sporen, 2015c) ○ Vraag de jongere om er de laatste tien minuten te komen bijzitten en vraag de familie om dan een overzicht te geven wat er besproken is (Vzw Sporen, 2015c) ○ Leg verantwoordelijkheid bij de jongere op het familieberaad, bvb. door hem te laten starten (Vzw Sporen, 2015c) <p>- Jongere laten participeren als niet aanwezig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vooraf met kinderen bespreken wat ze graag willen dat besproken wordt (Keena, 2018) ○ Vertrouwenspersoon vertegenwoordigt jongere op familieberaad (Daems, 2017) ○ Relatievragen stellen aan de familie (Daems, 2017) ○ Beste als familie jongere stimuleert om zijn rol op te nemen, bv. door te bellen als hij er niet is of te overlopen wat er is gezegd (Daems, 2017) ○ Als beslissingen worden genomen waarmee de jongere niet volledig akkoord gaan. Het is dan belangrijk om voor de jongere te kaderen vanuit welke invalshoek deze beslissing werd genomen (Daems, 2017) ○ Jongere bellen tijdens familieberaad ○ Achteraf op de hoogte brengen a.h.v. verslag dat indien mogelijk door familielid met jongere wordt overlopen (CB checkt of alles is begrepen) of via W&P – jongere moet kans krijgen dan ook nog mening te geven (Daems, 2017) ○ Duidelijke afspraken op het familieberaad rond hoe het kind ingelicht wordt en wat er ondernomen wordt wanneer het kind het niet eens is met de afspraken die gemaakt zijn (Keena, 2018) ○ Haal regelmatig het belang van de kinderen aan (Vzw Sporen, 2015c) ○ Jongere visualiseren (Nachtergaele, 2016)
--	--

- Regie houden:

- Leg de doelstelling van het familieberaad uit. (Vzw Sporen, 2015)
- Hou de regie, zorg ervoor dat de familieleden niet tegen elkaar gaan babbelen. Kies of je al dan niet ingaat op bepaalde uitspraken en ga steeds terug naar het hoofdthema. Hou een strikte planning aan. Bewaak de tijd. Dit voorkomt tijdsverlies en geeft de groep vertrouwen dat er met kennis van zaken gehandeld wordt (Vzw Sporen, 2015c)
- Spreekstaf gebruiken (Nachtergaele, 2016)
- Speel voortdurend met die drie kolommen. Spring van de ene kolom naar de andere: van acties, naar positieve punten, naar zorgen en omgekeerd. (Vzw Sporen, 2015c)
- Zorg dat de agenda duidelijk is voor jezelf en de andere aanwezigen. Overloop hem ev. aan de start van het familieberaad. Hou je aan het onderwerp dat gepland was (Vzw Sporen, 2015c)
- Start met een minder moeilijk onderwerp (Vzw Sporen, 2015c)
- Maak de zorgen, krachten en doelstellingen visueel. Dit helpt om de focus te bewaren en alles kan onmiddellijk genoteerd worden op een voor iedereen duidelijke manier (Vzw Sporen, 2015c)
- Structureer het familieberaad: o.a. door de verwachtingen van de familieleden over het familieberaad op te lijsten. (Vzw Sporen, 2015c)
- Ga kort in op punten buiten de agenda: connoteer ze positief, laat zien dat je ze noteert en kom er op een later moment op terug (Vzw Sporen, 2015c)
- Stel als er spanningen zijn luidop de vraag: hoe is dit nu helpend? Wat zou de jongere nu willen dat wij hier verder mee doen? Hoe zou het voor de jongen zijn als wij nu op die spanning focussen? (Vzw Sporen, 2015c)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stel schaalvragen: vraag of de aanwezigen zich willen inschalen in de drie kolommen. Leg de focus op het positieve: vraag specifiek naar de zaken die de ouders al goed doen (Vzw Sporen, 2015c) ○ Respecteer het als de ouders bepaalde zaken niet willen bespreken op het familieberaad, maar maak ook ruimte om moeilijke dingen en zorgen op tafel te laten komen (Vzw Sporen, 2015c) <p>- Stem van familieleden stimuleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Luister naar contextfiguren, vraag hun mening, ga in dialoog. Probeer telkens iets te doen met hun meningen. Noteer ze en vraag hoe deze genoteerd mogen worden (Vzw Sporen, 2015). Zorg ervoor dat familieleden het gevoel hebben dat er iets gedaan wordt met de vragen die ze hebben, dat ze gehoord worden (Vzw Sporen, 2015) ○ Zorgen en doelen visualiseren (Nachtergaele, 2016) ○ Start: Afspraken rond communicatie + eventuele steunfiguren aanduiden, agenda meedelen, iemand buiten gezin aanduiden als leider (mits duidelijke rolverdeling) (Nachtergaele, 2016) ○ Stel de familie verantwoordelijk voor het zoeken naar een oplossing: het is jullie probleem. We zitten met veel mensen aan tafel, we hebben veel hersenen om na te denken dus laten we samen nadenken wat er in het belang is van de jongere (Vzw Sporen, 2015) ○ Zorg ervoor dat de er voldoende aandacht is voor het formuleren van doelstellingen en concrete acties (Vzw Sporen, 2015c) ○ Let erop dat alle familieleden evenveel bevraagd worden. Check dit tijdens de pauze (Vzw Sporen, 2015c) ○ Vraag aan de contextfiguren welke zorgen zij hebben, wat zij willen dat er bereikt wordt (Vzw Sporen, 2015c) ○ Ga niet mee in speculaties (bvb. Ik denk dat die er zo over zal denken), leg dingen direct op tafel (Vzw Sporen, 2015c)
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zoek niet zelf allerlei oplossingen maar beklemtoon dat het gezin mensen nodig heeft waarmee naar een oplossing gezocht kan worden (Vzw Sporen, 2015c) ○ Laat de familieleden zelf met voorstellen voor acties komen en zorg dat je acties afsprekt (Vzw Sporen, 2015c) ○ Ga als begeleidsters even weg uit de bespreking als deze vastloopt of als je de groep aan het werk zet (Vzw Sporen, 2015c; Vzw Sporen, 2020) ○ Laat iedereen uitpraten maar bevraag ook de andere aanwezigen op wat zij ervan vinden. Ga na of het voor iedereen oké is om bepaalde afspraken te maken, vraag hoe zij dat zien lukken, wie het gaat doen,... (Vzw Sporen, 2015c) ○ Stel circulaire vragen: vraag aan de jongere wat hij denkt dat zijn mama erover denkt of hoe zijn mama dat zou doen (Vzw Sporen, 2015c) ○ Mening van jongere: drie huizen, toevraag, vertrouwenspersoon voor het kind, duplo, tovenaar en de fee (Van Holder, 2018) ○ Duidelijk perspectief van de verwijzers wat de mogelijkheden zijn en dat er duidelijke verwachtingen zijn naar de familie toe (Vzw Sporen, 2021) <p>- Afronden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Herhaal op het einde nog eens alle afspraken en ga na of iedereen akkoord is met de afspraken en met wat er gezegd is (Vzw Sporen, 2015c) ○ Ouders laten bepalen wanneer het familieberaad stopt (Vzw Sporen, 2015e) ○ Zoek naar een ideale duur van het familieberaad: niet te langdradig en saai, maar wel voldoende herhaling om dingen duidelijk te stellen (Vzw Sporen, 2015c)
--	--

- Blijf bevragen wie er nog uitgenodigd zou kunnen worden, ook tijdens het familieberaad (Vzw Sporen, 2015c)
- Plan het volgende familieberaad en zet zaken die niet besproken kunnen worden op de agenda van dat beraad (Vzw Sporen, 2015c)
- Herneem op een volgend familieberaad de belangrijkste punten en afspraken van het vorige en pols of iedereen er nog achter staat (Vzw Sporen, 2015c)

- Andere tips:

- Pik het gezin op om samen naar het familieberaad te gaan (Vzw Sporen, 2015)
- Pas je taal aan aan het gezin en de familie (Vzw Sporen, 2015c)
- Benoem je eigen stress: “Amai: ik ben nerveus, wat moet dat dan zijn voor jullie?” (Vzw Sporen, 2015c)
- Neem als hulpverlener geleidelijk aan afstand van het familieberaad en doe dit visueel: eerst het gesprek leiden, dan deelnemen, dan observeren vanop afstand (door niet meer mee rond de tafel te zitten),.... (Vzw Sporen, 2015c)
- Heb een authentieke, ongedwongen stijl. Stem je vragen à la minute af (Vzw Sporen, 2015c)
- Externe deskundigheid binnenbrengen op het FAMILIEBERAAD, bv. Een collega die het WOT komt uitleggen (als CB leidt, als dit stress verlaagt) (Vzw Sporen, 2020)
- Consulent die positie inneemt rond verwachtingen en zorgen JR (voorbereidend werk bij consulent is vaak helpend) (Vzw Sporen, 2020)
- Start het volgende familieberaad met het doel waarmee het vorige eindigde. Zo kunnen andere onderwerpen en andere mensen kunnen aan bod komen (Vzw Sporen, 2015g)
- Wees transparant over de doelen en de verwachtingen (Nachtergaele, 2016)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Beroep doen op wat de familie in het verleden al betekende voor het kind (Nachtergaele, 2016) <p>- Externe voorzitter:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Positieve invloed op actieve medewerking en aandachtigheid, openheid en durven geven van een mening (Vandenbergh, 2017) ○ Vanuit een breder perspectief kunnen 'pushen' zonder de band met de cliënt onder druk te zetten (Vzw Sporen, 2015c; Vzw Sporen, 2020; Gijsen, 2017) ○ Contextbegeleidster in haar eigen rol blijven als steunfiguur voor het gezin en meespreken, vb. zich ook inschalen op een schaalvraag (Vzw Sporen, 2020; Vzw Sporen, 2015c; Gijsen, 2017) ○ Moeilijk bespreekbare thema's kunnen door deze persoon nog eens worden aangehaald en valkuil kan zijn om zelf te diep op thema's in te gaan (Vandenbergh, 2017) ○ Minder stress bij CB omdat niet zelf leiden (Vandenbergh, 2017) ○ Er niet alleen voor staan. Iemand om zaken mee af te checken en die mee de focus houdt en waarmee op voorhand afspraken gemaakt zijn rond het verloop van het familieberaad (Vandenbergh, 2017; Vzw Sporen, 2015c) ○ Leerproces (elkaar feedback geven) (Vzw Sporen, 2020) ○ Je kan een nieuwe medewerker de kans geven om te observeren en om te leren (Vzw Sporen, 2015c) ○ Maakt de bespreking officiëler (Vzw Sporen, 2015c; Gijsen, 2017) ○ Het is makkelijker om structuur erin te houden (Vzw Sporen, 2015c) ○ Iemand kan het overnemen als je vastzit (Vzw Sporen, 2015c) ○ Iemand anders kan verslag nemen (Vzw Sporen, 2015c) ○ Je hoort meer (Vzw Sporen, 2015c) ○ Het is makkelijker om erkenning te geven aan meerdere personen tegelijk en om met spanningen om te gaan (Vzw Sporen, 2015c)
--	---

	<ul style="list-style-type: none">○ Je hebt verschillende visies/kijk op de zaak, iemand die andere vragen stelt of op een andere manier werkt (Vzw Sporen, 2015c) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none">○ Studente merkt op dat jongere tijdens bespreking van de krachten tijdens het familieberaad (in tegenstelling tot de andere onderwerpen) meer zekerder, open en ontspannen lijkt, meer glimlacht en hoopvol is (Daems, 2017)
--	--

1.6. Opvolgen van het familieberaad en voorbereiden van een volgend familieberaad

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Drie maal langskomen op één jaar voelde niet als hulp aan maar eerder als controle. Geen praktische gegevens doorgekregen van andere organisaties (1) (Vroman, 2019) 	<p>Volgens ouders:</p> <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende nazorg en opvolging van de familieberaden (8/8) (Tegethoff, 2016)
<p>Volgens jongeren:</p> <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vreest dat als de begeleiding er niet meer zou zijn iedereen zou stoppen met bellen naar elkaar als er iets misgaat, wat hij wel graag zou willen (1) (Van Holder, 2018) - De afspraken op korte termijn mochten sneller opgevolgd worden. Het probleem was dikwijls om een tijdstip te vinden waarbij alle familieleden aanwezig konden zijn (1) (Vroman, 2019) 	<p>Volgens jongeren:</p>
<p>Volgens familieleden:</p> <p><i>Wat het moeilijker maakt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Moeilijk om zich aan te gestelde afspraken te houden door haar eigen leven (1/10) (Morren, 2017) <p><i>Verbeterpunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onvoldoende ondersteuning voor, tijdens en na de uitvoering van de familieberaden (1/10) (Morren, 2017). - Doorheen de beraden te weinig aandacht besteed aan de concrete doelstellingen die opgesteld werden (2/10) (Morren, 2017) 	<p>Volgens familieleden:</p> <p><i>Helpend:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Steeds op de hoogte gebracht van eventuele wijzigingen in gemaakte afspraken of in de situatie van het kind of de jongere (9/10) (Morren, 2017) <p><i>Positief:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende nazorg en opvolging. Begeleiding benadrukten herhaaldelijk dat ze steeds bij hen terecht konden indien nodig (8/10) (Morren, 2017)

<ul style="list-style-type: none"> - Effecten van de beraden vielen weg wegens lange tijd tussen de beraden en een te lakse opvolging van de jongere (1/10) (Morren, 2017) - Geen verslag gehad (1/10) (Morren, 2017) - Familieleden misten terugkoppeling van de begeleidsters over de informatie die zij doorspeelden op de beraden. Het probleem bleef bestaan ondanks dat het verschillende keren werd aangekaart door de respondenten (5/10) (Morren, 2017) 	<ul style="list-style-type: none"> - Genoeg communicatiemiddelen mogelijk om ondersteund te worden (gesprek, gsm, email) (8/10) (Morren, 2017) - Voeren nog steeds de taken uit die tijdens het beraad werden afgesproken (6/8) (Morren, 2017)
<p>Volgens begeleidsters:</p>	<p>Volgens begeleidsters:</p> <p>Helpend:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bezorg iedereen het verslag van het familieberaad (ook de kinderen). (Vzw Sporen, 2015f) - Bezorg de aanwezigen elkaar telefoonnummers (Vzw Sporen, 2015f) - Overloop met personen die niet aanwezig waren op het familieberaad achteraf wat er gezegd is en voeg hun visie en engagementen toe (Innovatief project, 2015) - Kind/jongere op de hoogte brengen van inhoud familieberaad, via tekeningen, Immediate Story, verslag,... (Clottens, 2016; Van Holder, 2018) - Samen met de ouders voorbereiden hoe de kinderen geïnformeerd zullen worden - Evalueer het familieberaad met de contextfiguren en de jongere: wat vond je van het vorige familieberaad, wat heb je nodig voor het volgende? Wat wilde je zeggen maar durfde je niet? (Innovatief project, 2015; Daems, 2017; Vzw Sporen, 2015f) - Waak erover dat engagementen en contacten in stand gehouden worden, dat afspraken opgevolgd worden (Vzw Sporen, 2015f) - Heb geloof en vertrouwen in de contextfiguren en zet deze in hun kracht (Leemans, 2016)

	<ul style="list-style-type: none">- Zorg dat je niet de enige persoon bent waar door de ouders en familie beroep op wordt gedaan, bvb. door aan te bieden om naar de leefgroep te bellen) (Vzw Sporen, 2015f)
--	---

2. Effectiviteit

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negatieve impact op de familierelaties: geen contact meer met enkele familieleden (familieberaad stopgezet) (1/8) (Tegethoff, 2016) - Ondersteuning van de deelnemers is na enkele maanden weggevallen (1/8) (Tegethoff, 2016) - Geen plannen of doelstellingen behaald, niet tot positieve resultaten geleid, omdat het te laat was opgestart (1/8) (Tegethoff, 2016) - Gevoel dat de familie te veel te zeggen had en haar haar rol als moeder ontnamen, voelde zich slechte moeder en kon kind minder zien (1) (Van Paasen, 2017, 2017) - Tijdens de voorbereidingen had zij niet het gevoel erkend te worden in haar probleem wat haar aan zichzelf deed twijfelen (1) (Vroman, 2019) - Relatie met schoonouders is verslechterd: door het familieberaad meer langs geweest waardoor zij ook het probleem gezien hebben (1) (Vroman, 2019) - Betrokken deelnemers voeren nog steeds de taken uit die tijdens het beraad werden afgesproken (2/8) (Tegethoff, 2016) 	<p>Volgens ouders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer steun dan voor de familiegerichte hulpverlening, slechts een beperkte invloed van de hulpverlening op de steun van de familie (Odisee, 2016) - Meer mensen waarmee ze kunnen praten, die vragen hoe het met hen gaat en die een luisterend oor bieden (Odisee, 2016) - Meer open gesprekken met familieleden (Odisee, 2016) - Ouders hebben het gevoel meer waardering en respect te krijgen, waardoor ze zich minder alleen voelen en meer gesteund (Odisee, 2016) - Het samen dragen van problemen en streven naar een gemeenschappelijk doel werkt stimulerend (Odisee, 2016) - Een ouder geeft ook aan geruster te zijn, voor het geval er met haar iets zou gebeuren (Odisee, 2016) - Ouders zien familieleden soms ook als vertrouwenspersonen voor de kinderen. Personen die vanuit hun eigen achtergrond met de kinderen praten, hen motiveren en zorgen dat ze er niet alleen voor staat. Personen aan wie de kinderen kunnen zeggen wat ze niet tegen hun ouders kunnen zeggen (Odisee, 2016) - Familie houdt mee een oogje in het zeil en zorgt ervoor dat hun kind hun nu niets meer kan wijsmaken (Odisee, 2016) - Heeft geloofwaardigheid en vertrouwen van de consulent en de dienst in hun situatie doen groeien (Odisee, 2016) - Positievare ingesteldheid van consulent naar gezin (Vzw Sporen, 2015i). - De stap om hulp te vragen is kleiner (Odisee, 2016)

- Gelukt om hulp te vragen zonder dat ze zich hierbij slecht voelen. In de toekomst zullen ze het wel aandurven om, indien nodig, hulp of ondersteuning te vragen (3) (Tegethoff, 2016)
- Meer open gesprekken voeren en sneller hulp vragen (Odisee, 2016; Tegethoff, 2016).
- Naast het vragen om hulp aan de familie is ook de drempel om professionele hulp te vragen kleiner geworden en dit dankzij het familieberaad (Vroman, 2019)
- Gedrag van de jongere is veranderd dankzij familieberaden, meeste veranderingen zijn te wijten aan het ontstaan van regels en structuur tijdens het beraad (5/8) (Tegethoff, 2016)
- Ouders: eigen gedrag ook veranderd door de familieberaden (6/8); geleerd hebben om strenger te zijn en/of nee te zeggen tegen de jongere (3/8) sterker zijn geworden (4/8) (Tegethoff, 2016)
- Meer duidelijkheid en structuur gekregen, geleerd wat ze kunnen doen als ze boos worden, gemotiveerd door het familieberaad, meer open gebloeid, jongere vraag vaker toestemming aan de sleutelpersoon voordat hij iets gaat doen, eerlijker geworden (Tegethoff, 2016)
- Er werden afspraken en regels gemaakt tijdens het familieberaad, waardoor het thuis nu beter loopt (1) (Tegethoff, 2016)
- Familierelaties sterk verbeterd na de familieberaden (7/8) (Tegethoff, 2016)
- Verbetering van andere relaties binnen het gezin (6/8) (Tegethoff, 2016)
- Het kan zorgen voor een hechtere band (Tegethoff, 2016)
- Relatie tussen de sleutelpersoon en de jongere verbeterd (8/8) (Tegethoff, 2016)
- Relatie met de familie ook hechter geworden (1) (Van Paasen, 2017)
- Band met familie veranderd in positieve zin (1) (Van Paasen, 2017)
- Leren communiceren met elkaar (4/8) (Tegethoff, 2016)
- Beraad veel vooruitgang gebracht voor de jongere (6/8) (Tegethoff, 2016)

- Zorgt voor uitkomsten waar de sleutelpersoon niet alleen zou zijn opgekomen (1) (Tegethoff, 2016)
- Op het beraad kunnen dingen worden aangehaald die thuis moeilijker besproken kunnen worden (1) (Tegethoff, 2016)
- Geleerd om te focussen op het positieve (1) (Tegethoff, 2016)
- Jongere eist sinds het beraad minder aandacht op, waardoor de sleutelpersoon meer tijd heeft voor de rest van het gezin (1) (Tegethoff, 2016)
- Het familieberaad heeft ervoor gezorgd dat alle familieleden dezelfde beslissingen nemen en samen werken (1) (Tegethoff, 2016)
- Gezin meer respect voor elkaar, waardoor de communicatie beter verliep (1) (Tegethoff, 2016)
- Je kan oplossingen vinden die je alleen niet zou vinden (Tegethoff, 2016)
- Andere mensen kunnen een sterkere band hebben met je kind, waardoor ze meer invloed op hem kunnen uitoefenen (Tegethoff, 2016)
- Werken met de familie zorgt ervoor dat je er niet alleen voor staat, 'samen sta je sterker' (Tegethoff, 2016)
- Vrienden van je kind kunnen adviezen geven over hoe hij verder moet (Tegethoff, 2016)
- Door de vrienden van je kind te zien, kan je worden gerustgesteld, omdat je dan weet hoe ze precies zijn (Tegethoff, 2016)
- Het zorgt ervoor dat je meningen van andere mensen krijgt (Tegethoff, 2016)
- De jongere luistert beter naar bepaalde familieleden, omdat hij respect heeft voor hen (Tegethoff, 2016)
- De familie blijft je steunen, ook als het slecht gaat (Tegethoff, 2016)
- Je bent niet alleen (Tegethoff, 2016)
- Het is belangrijk om te weten dat je op mensen kan terugvallen (Tegethoff, 2016)
- Het geeft jezelf meer zekerheid (Tegethoff, 2016)
- Door te werken met je familie kan je meer bereiken (Tegethoff, 2016)

- Het maakt je sterker (Tegethoff, 2016)
- Jongeren hebben altijd nood aan iemand anders om mee te praten (Tegethoff, 2016)
- Jongeren kunnen zo zelf uitmaken bij wie ze zich goed voelen en tegen wie ze praten (Tegethoff, 2016)
- Meer ondersteuning en voelen ze dat ze er niet alleen voor staan (Tegethoff, 2016)
- Je vertrouwt je familieleden (Tegethoff, 2016)
- Het familieberaad was erg behulpzaam om verder te werken aan de afspraken (1/3) (Cardeynaels, 2017)
- Tips gekregen over hoe structuur brengen in het leven van kind (1) (Van Paasen, 2017)
- Gevoel dat er mensen achter haar staan waarop ze kan terugvallen (1) (Van Paasen, 2017)
- Door extra motivatie kon ze gemakkelijker stoppen met drinken en aan haar problemen werken (1) (Van Paasen, 2017)
- Familie heeft meer vertrouwen in haar door dat er aan veiligheid wordt gewerkt (1) (Van Paasen, 2017)
- Zorgen ervoor dat kind minder in de leefgroep is en dat heeft hij nodig (1) (Van Paasen, 2017)
- Opvang in het weekend bij familie (1) (Van Paasen, 2017)
- Familie heeft ook een duidelijkere rol gekregen (1) (Van Paasen, 2017)
- Blij om te zien welke mensen er verzameld zijn rond haar zoon, omdat dit haar toont dat er mensen zijn die echt om hem bekommerd zijn. (1) (Van Holder, 2018)
- "Ik denk dat hem dat (de familieberaden) het gevoel geeft dat iedereen om hem bekommerd is, elke week opnieuw. Ook de eerlijkheid en transparantie naar mijn zoon toe over wat besproken is op de familieberaden en waarover we ons zorgen maken, toont dat de familie veel om mijn zin geeft. Ik denk ook dat sinds de familieberaden papa de ruimte krijgt om te tonen dat hij mijn zoon graag ziet. Ik denk dat dit

	<p>vooral komt doordat de Pas hem als contextfiguur in het familieberaad hebben geplaatst, wat hem zijn ‘papa-gevoel’ teruggeeft.” (1) (Van Holder, 2018)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wel positief dat, omdat ze nu zo goed kan spreken met de familieleden door de familieberaden, ze ervoor heeft kunnen zorgen dat iedereen een rol kan aannemen in het ondersteunen van mijn zoon (1) (Van Holder, 2018) - Enigszins inzicht gegeven in de situatie (1) (Vroman, 2019) - Met iemand iets aangenaams te doen (Vroman, 2019) - Horen hoe haar zoon zich voelde en waar hij allemaal mee bezig was (Vroman, 2019) - Familiehulp die op familieberaad werd voorgesteld nog aanwezig (Vroman, 2019) - Het algemeen tevredenheidsgevoel over het familieberaad na minstens een half jaar scoorde nog steeds goed bij drie respondenten (Vroman, 2019) - Beseffend dat er toch redelijke wat mensen achter u staan (1) (Vzw Sporen, 2015i) - Doordat ik niet zweeg, heb ik nu iemand gevonden met gelijkaardige problemen waar ik ook terecht bij kan.”: “Geluk wordt groter als je het deelt, maar de zorgen worden ook minder (Vzw Sporen, 2017) - Grootouders konden zien en horen wat de ouders goed doen, eigen ideeën rond de situatie meegeven (Vzw Sporen, 2018a) - De begeleidster leerde zo ook de familiegeschiedenis kennen, wat helpt om de ouders beter te begrijpen (Vzw Sporen, 2018a) - Een familielid heeft nu ook meer vertrouwen heeft in de hulpverlening (Vzw Sporen, 2019a) - Begrepen dat ik niet alleen ben en de familie wel belang hecht aan ons. Ze vroegen hoe het met de kinderen ging. Onze band is hernieuwd, ik weet dat ik niet alleen ben en dat de familie belang hecht aan ons. Mijn familie heeft de spanning doen dalen, me zekerder gemaakt, me op mijn gemak gesteld (Vzw Sporen, 2019b)
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Volgens 13/17 (87%) van de ouders werkt het werken met familie (Odisee, 2016) - Enkele plannen gemaakt door de verschillende deelnemers van het beraad, allemaal tevreden over de gemaakte plannen (7/8) (Tegethoff, 2016)
<p>Volgens jongeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Familieberaad niet echt helpend voor jongere zelf (2) 	<p>Volgens jongeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gevoel dat ze bij mensen terecht kunnen als er iets is (Odisee, 2016) - Ze zien familieleden als mensen die hen helpen (met school, zoeken van een daginvulling, ...), die mee nadenken over oplossingen (Odisee, 2016) - Een oogje in het zeil houden (Odisee, 2016) - Het is motiverend als familieleden zeggen dat ze iets goed doen (Odisee, 2016) - Het is leuk als ze op uitstap gaan of kunnen gaan spelen (Odisee, 2016) - Jongeren geven aan een betere band te hebben en beter te kunnen praten met familieleden. Nu deze personen meer weten over hem/haar, durven ze hun verhaal te doen (Odisee, 2016) - Mama heeft nuttige tips gekregen (1) (Daems, 2017) - Afspraken gemaakt werden om hem verder te helpen en dat de familieleden veel voor hem doen. Ook wordt er veel informatie uitgewisseld (1) (Daems, 2017) - Terug contact te leggen met familie, nu veel betere band met alle familieleden (1) (Daems, 2017) - Familieberaden hebben geholpen om afspraken te maken, de extra controle helpt om braver te zijn (1) (Van Holder, 2018) - Gezorgd dat mijn familie terug met elkaar kan praten. Het heeft mij ook getoond dat bijvoorbeeld wanneer mijn mama en mijn grootmoeder ruzie hebben, ze toch bij elkaar aan tafel kunnen zitten op het familieberaad om over mij te kunnen praten. Dat vind ik fijn." (1) (Van Holder) - Zelfstandiger en volwassen. Nog steeds ondersteuning in het uitvoeren van administratieve en financiële zaken door de afspraken die gemaakt

werden op het familieberaad. Nog steeds contact familieleden, de relatie met zijn broer is verbeterd door de familieberaden, meest persoonlijke zaken bij vrienden. Vindt het goed dat er afspraken op een familieberaad kunnen gemaakt worden. Hierdoor zijn er meer onderlinge gesprekken en voelt hij zich volwassen en zelfstandiger. Over het veiligheidsplan en de gemaakte afspraken was hij tevreden. Deze afspraken worden voldoende opgevolgd door zijn contextbegeleidster. Hij vindt wel dat er problemen door het familieberaad kunnen opgelost worden en dat er familiebanden kunnen versterkt worden (1) (Vroman, 2019)

- Leren communiceren, serieuzer geworden, kan mensen meer inschatten en beter omgaan met gevoelens dan vroeger. Kan nog steeds met alle familieleden van het toenmalig beraad toffe momenten beleven. De relaties zijn na de beraden verbeterd, zijn ouders zijn geruster. Door de hulp van familieberaden heeft zijn vader opnieuw werk gevonden en aldus zijn leven terug op rails. Zijn broer vindt hij zelfstandiger geworden, gevoelens en moeilijkheden eerder met vrienden delen. Studeren en het schoolgebeuren serieuzer te nemen (Vroman, 2019)
- Naast het vragen om hulp aan de familie is ook de drempel om professionele hulp te vragen kleiner geworden en dit dankzij de familieberaad (Vroman, 2019)
- De jongeren van Studio 3 geven aan dat ze willen dat hun familie er is voor hen als het moeilijk gaat. Respect is hierin belangrijk. Ze willen dus ondersteuning bij het voldoen aan hun levensbehoeften. Bereikbaarheid hoort hier ook een stukje bij. (Pauwels, 2018)

<p>Volgens familieleden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Matige resultaten geboekt op familieberaad (3) (De Reyck, 2020) 	<p>Volgens familieleden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbetering van de opvoeding (competenties, ouder die zich meer gesteund voelt: goed voor welzijn kind (1/10) (Morren, 2017) - Familie meerwaarde door het uitwisselen van informatie (Morren, 2017) - Nemen nu zelf vaker contact op met hen om op de hoogte te blijven van eventuele problemen of als ze voelen dat er iets aan de hand was (2/10) (Morren, 2017) - Meedenken over mogelijke oplossingen, kan al heel betekenisvol zijn naar de ouders én de jongeren toe (1) (Morren, 2017) - Mogelijkheid om weerstand te bespreken van familieleden die negatief naar de situatie kijken (1) (Morren, 2017) - Achterhalen welke hulp al reeds aangeboden is (1) (Morren, 2017) - Door de familie te betrekken, wordt een bredere schets gemaakt en niet alleen dat van de ouders en de jongere (Morren, 2017) - Het gevoel geven aan het gezin dat ze er niet alleen voor staan (1) (Morren, 2017) - Mening van anderen worden besproken (3) (Morren, 2017) - Het behalen van de doelstellingen afstemmen op ieders mogelijkheden. - Creëren van duidelijkheid over wat de jeugdigen al dan niet mogen doen bij de verschillende betrokkenen. Hierdoor ontstond het gevoel dat iedereen zich op dezelfde lijn bevond wat betreft de opvoeding (1/10) (Morren, 2017) - Onderlinge relaties binnen het gezin zijn verbeterd na de beraden (2/10) - Terug in dialoog treden met elkaar, ook als ze het niet altijd eens waren (6/10) - Verbetering van de relaties tussen de andere deelnemers en niet enkel tussen de gezinsleden (10/10) (Morren, 2017) - Samen gezocht naar andere oplossingen, dit werkt motiverend (1) (Morren, 2017)
--	---

- Sommige jongeren kregen door de beraden meer duidelijkheid en denken dat het ontstaan van een vast routine ervaren wordt als positief (Morren, 2017)
- Geleerd wat ze kunnen doen in moeilijke situaties, weten bij wie ze terecht kunnen (Morren, 2017)
- Sneller durven aan te geven wanneer hij een fout heeft begaan en openstaat voor de mogelijke consequenties, opmerkelijker open is geworden in de leefgroep (1) (Morren, 2017)
- De ouder kan hulp te vragen zonder zich hierbij slecht te voelen (Morren, 2017)
- Duidelijk dat er mensen bekommerd zijn om de toekomst van de jongere. Deze mensen kunnen mekaar nu ontmoeten en worden betrokken om de jongere op het goede pad te brengen. Iedereen aan tafel kan bijdragen aan het perspectief op het leven van de jongere (Gijsen, 2017)
- Makkelijker om afspraken na te komen die zelf gemaakt werden (Gijsen, 2017)
- Meer samenwerking in het gezin (Gijsen, 2017)
- Inzicht in de situatie: duidelijk wat er moet gebeuren, wat er in het verleden gebeurd is, wie wat concreet moet doen in de toekomst (perspectief) (Gijsen, 2017)
- Goed is om te zien wie de familie juist is en wie er allemaal betrokken is (Gijsen, 2017)
- Iedereen op de hoogte, tot afspraken gekomen waar iedereen zich in kan vinden en waar iedereen dus een bepaalde rol in heeft (Lambert, 2017)
- Jongere getoond dat er mensen om hem bekommerd zijn (Van Holder, 2018)
- Duidelijk wie zich allemaal inzet voor het welzijn van het kind of de jongere: verwondering en grotere motivatie in moeilijker momenten (1/10) (Morren, 2017)

<p>Volgens begeleiders:</p>	<p>Volgens begeleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Volgens de hulpverleners is de relatie tussen het gezin en de hulpverlener in de meeste gevallen versterkt na de familieberaden (Tegethoff, 2016) - Cliënt zich gehoord voelt en dat de regie nu in de handen van de jongere en de familie liggen, niet in die van de begeleiding. Het familieberaad zet de cliënt aan het stuur, zorgt dat hij serieus genomen wordt (Gijsen, 2017), meer samenwerking - Gedeeld verhaal en een ondersteuning voor de ouders oplevert. Er zullen zo ook mensen rond hen staan die hen op hun verantwoordelijkheden wijzen (Gijsen, 2017) - Verbindend werkt en het dingen in gang zet (bv. hernieuwde contacten binnen een familie, meer toezicht,...) (2) (Gijsen, 2017) - Positieve effecten van de familieberaden: zoals een gedragsverandering bij de jongere, het beter communiceren tussen de leden van het familieberaad en het 'sterker zijn' van mama (1) (Van Holder, 2018) - Per gezin kijken wat werkt voor hen, door hen te bevragen. bv. na het familieberaad met het gezin evalueren hoe het was voor hen (Vzw Sporen, 2020)
-----------------------------	---

3. Implementatie

Wat maakt het moeilijker? Wat zijn verbeterpunten?	Wat is helpend? Wat is positief?
<p>Volgens begeleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijd <ul style="list-style-type: none"> ○ Moeilijk om een moment te vinden waarop iedereen aanwezig kan zijn (Gijzen, 2017) ○ Voor voorbereidende gesprekken (Vzw Sporen, 2020) - Gevoelig voor gezinnen <ul style="list-style-type: none"> ○ We gaan soms over de grenzen van gezinnen als ze al vaak gekwetst zijn geweest in relaties (Vzw Sporen, 2020) ○ Moeilijk om alle partijen rond de tafel te krijgen: veel kwetsuren (gescheiden ouders). Kan traumatiserend zijn. Helpender om met netwerkfiguren apart te spreken = veiligheidsverhogend (Vzw Sporen, 2020) ○ Lastig op emotioneel vlak voor gezinnen, confronterend, beschamend (Vzw Sporen, 2020) ○ Volgens de contextbegeleiders kunnen cliënten ook angstig zijn dat het familieberaad een harde confrontatie zal zijn met de realiteit en voor mogelijke reacties (Gijzen, 2017) ○ Eerst een vertrouwensband met de ouders op de bouwen, vooraleer er andere personen betrokken gaan worden (De Jaeghere, 2020) - Begeleiders ervaren weerstand bij gezinnen <ul style="list-style-type: none"> ○ Weerstand van ouders -> hoe moet je omgaan hiermee? (Vzw Sporen, 2020) ○ Al een grote stap om in begeleiding te zijn: nog meer uit comfortzone. Hoe mensen motiveren als ze blij zijn dat er al een aantal dingen zijn gebeurd (bv kind in leefgroep) (Vzw Sporen, 2020) 	<p>Volgens begeleiders:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intervisie familieberaad leiden: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mogelijkheid om vragen te stellen over specifieke situaties (Vzw Sporen, 2020) ○ Voorbeelden: zo kan je het doen (Vzw Sporen, 2020) ○ Kennis delen: vb. Over gezonde stress en mensen uit hun comfortzone halen (Vzw Sporen, 2020) - Werkbegeleiding: <ul style="list-style-type: none"> ○ Werkbegeleider houdt het thema vast, zonder weerstand op te wekken (Vzw Sporen, 2020) ○ Werkbegeleiding over afdelingen heen (Vzw Sporen, 2020) - Mapping over afdelingen heen (Vzw Sporen, 2020) - Casusbespreking op team creëert o.a. gevoel dat je er niet alleen voor staat en geeft inspiratie: bv. Vragen die je kan stellen als facilitator (Vzw Sporen, 2020) - Ervaren collega die meegaat naar het gezin of familielid - Leren uit ervaring (niet theorie): oefenen, bv. meevolgen hoe een familieberaad geleid wordt, al doende ervaring opdoen. Wel altijd aftoetsen of dit ok is voor het gezin en dat er niet te veel professionals rond de tafel zitten (Vzw Sporen, 2020) - Rollenspelen in intervisies (Vzw Sporen, 2020) - Training in kleine groepjes met terugkoppeling (combinatie van training en intervisie) - focus op je houding als begeleider (i.p.v. methodieken) (Vzw Sporen, 2020)

- Voelt als een verplichting: zou helpend zijn als de familie er ook zelf achter staat (Vzw Sporen, 2020)
- Evenwicht tussen niet pushen/partnerschap behouden: implicaties voor samenwerkingsrelaties (Vzw Sporen, 2020)
- Als ouders het niet willen, hoe overtuig je hen dan? (Vzw Sporen, 2020)
- Als mensen veel weerstand hebben is dit vaak vanuit geen vertrouwen meer hebben in andere mensen. Werken met dieren,... Dit kan niet op enkele maanden tijd (Vzw Sporen, 2020)
- Dat niet alle ouders hiervoor open staan, ze geen familie hebben of net een negatieve familie hebben (De Jaeghere, 2020)

Begeleiders voelen druk om het te doen, maar zijn onzeker (Vzw Sporen, 2020)

- Druk voelen om het te moeten doen
- Geeft meer stress dan we denken bij begeleiders? Begeleiders kunnen niet goed over angst spreken
- Angst en schaamte bij begeleider, drempel
- Onzekerheid om eraan te beginnen, idee dat je al ervaring moet hebben
- Organiseren van familieberaad vraagt bekwaamheid en moed. Nu nog veel onzekerheid en onwetendheid (hoe moet ik beginnen, wie gaat dat leiden, wat is het doel,...)
- Weinig vorming rond familieberaad
- Strijd in sporen: cijfers. Minder in het lerende: hoe hebben jullie dit gedaan, ingevuld, Hoe kunnen we hiervan af?
- Angst om verantwoordelijkheid bij de familie te leggen (gaan ze dat wel kunnen, gaan ze dat wel doen?)

Specifieke moeilijkheden:

- Bij jongeren die langdurig in begeleiding zijn is het perspectief vaak: tot 18j in begeleiding. Wat is dan de doelstelling van een familieberaad? (Vzw Sporen, 2020)
- Hoe omgaan met onderliggende conflicten? (Vzw Sporen, 2020)

- Inzichten Peter Jacob: bv. met ouder bespreken wie veilig is (Vzw Sporen, 2020)
- Opleiding Finding Families en trauma (Vzw Sporen, 2020)
- Enkele begeleidsters tijd geven om trajectory te doen (Vzw Sporen, 2020)
- Handleiding contextbegeleiding (Vzw Sporen, 2020)
- Opleidingen: trainers of collega's die vertellen hoe het werken met familie een verschil heeft gemaakt (bv. collega die vertelde hoe ze vastliep en hoe ze dan was verdergegaan), helpt om overtuigd te zijn dat het werkt (Vzw Sporen, 2020)
- Nieuwe begeleidsters laten meelopen met meer ervaren begeleidster (en zo ook stuk familieberaden meedoen) (Vzw Sporen, 2020)
- Good practice op teamvergaderingen (Vzw Sporen, 2020)
- Methodieken van gewelddoos verzet (Vzw Sporen, 2020)
- Individueel begeleider is vaak contextbegeleider in Sporen: één aanspreekfiguur (Vzw Sporen, 2020)
- Begeleidsters geloven erin (Vzw Sporen, 2020)
- Ervaring hebben gehad van wat een familieberaad kan teweegbrengen geeft energie om het opnieuw te doen. Werk dat je er in voorbereiding insteekt, krijg je terug om dat de verantwoordelijkheid mee gedeeld is (Vzw Sporen, 2020)
- Team gelooft erin, visie is erop afgestemd (Vzw Sporen, 2020)
- Kennis en ondersteuning binnen het team, het is ok om vragen te stellen (Vzw Sporen, 2020)
- Ruimte krijgen om zelf op zoek te mogen gaan naar methodieken inzake het werken met de familie die het best aansluiten bij mij en/of de cliënt (Vzw Sporen, 2015h)
- Voorbereiding tijdens WB: wat heeft iedereen nodig (Vzw Sporen, 2020)
- Aandacht voor hoe we leren: 10% door vormingen/70 % door doen/20 % door delen met elkaar (Vzw Sporen, 2020)
- In elke afdeling iemand die het thema vasthoudt en inspireert (Vzw Sporen, 2020)

<ul style="list-style-type: none"> ○ Wat doen met niet ondersteunende (schadelijke) volwassenen? (Vzw Sporen, 2020) ○ Hoe steunend netwerk van kinderen ondersteunend maken voor het hele gezin (bv. Vrijwilligers in contact brengen met ouders)? (Vzw Sporen, 2020) ○ In realiteit is er niet altijd een groot netwerk (Vzw Sporen, 2020) ○ Moeilijk om leider te vinden (Vzw Sporen, 2020) ○ Begeleiders met weinig ervaring hebben soms hoge verwachtingen en zijn dan teleurgesteld. Focus zou op het proces moeten liggen en niet op het resultaat (Vzw Sporen, 2020) ○ Allochtone gezinnen: hebben minder de gewoonte om bredere context te betrekken hoe doen we dit met respect voor hun cultuur? (Vzw Sporen, 2020) ○ Moeilijker als er geen concrete zorgen en doelen zijn of als gezinnen er niet vanop de hoogte zijn (Vzw Sporen, 2020) ○ Wisselende leiders bij familieberaad in eenzelfde gezin (Vzw Sporen, 2020) ○ Online familieberaden zijn moeilijker en hebben beperkingen (Vzw Sporen, 2020) ○ Bij sommige gezinnen komt het niet van de grond, lijkt het niet te lukken, gevoel alles geprobeerd te hebben,... (Vzw Sporen, 2020) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ervaring houden in Sporen (job aantrekkelijk houden) (Vzw Sporen, 2020) - Pionier familieberaden: <ul style="list-style-type: none"> ○ Je moet geen leider zoeken ○ Aanspreekpunt ○ Ook voorbereidend werk: gesprekken met familieleden. Hierdoor kan je zelf in de begeleiding makkelijker aan andere thema's blijven verder werken. ○ Als voorbeeld voor nieuwe medewerkers ○ Iemand die energie geeft aan het gezin, geloof mee uitdraagt, ook bij medewerkers (Vzw Sporen, 2020) TC's (Vzw Sporen, 2015d): <ul style="list-style-type: none"> ○ Familieberaden gepromoot in het team. Geformuleerd als kernopdracht ○ Het familieberaad van in het begin van een begeleiding als een vanzelfsprekend onderdeel beschouwd ○ Collega's een zekere druk laten voelen om familieberaden te organiseren. Weinig onderhandelingsruimte geven: we gaan dat gewoon doen. Tegelijkertijd hen ook de marge geven om fouten te mogen maken ○ Mensen laten oefenen: o.a. met rollenspelen ○ Teamleden vorming laten volgen ○ Good practices laten delen: op de teamvergaderingen, op het forum, tijdens informele contacten, ... Laat teamleden hun 'waaw' gevoel delen met collega's. De positieve feedback die ze hierop krijgen werkt stimulerend ○ Teamleden ook tijdens functioneringsgesprekken bevraagd via de 'Appreciative Inquiry' ○ Ervoor gezorgd dat de hele werking doordrongen is van Signs Of Safety
---	---

	<ul style="list-style-type: none">○ Teamleden dagdagelijks positief bekrachtigen en stimuleren: “ik heb u dat zien doen”○ Veel verantwoordelijkheid hiervoor leggen bij de werkbegeleiders. In werkbegeleiding wordt stilgestaan bij: hoe gaan we het doen?○ Durven zeggen: ‘dat moet veranderen’○ Zelf geloven in de methodiek en dit ook overbrengen. Er veel over praten, enthousiasme uitstralen○ Het zelf ook doen, praktijkervaring opbouwen○ Nieuwe medewerkers geselecteerd die open stonden voor de visie en werking van SofS○ Zelf ook eerlijk aangegeven waar ik het moeilijk mee heb in begeleidingen○ Teamleden erkenning geven voor het feit dat het niet makkelijk is, bv. door korte begeleidingsduur○ Samen met teamleden zoeken naar hoe er een familieberaad georganiseerd kan worden: hoe kunnen we de tijd die we hebben zo goed mogelijk besteden○ Personen van buiten het team om ondersteuning gevraagd: pionier familieberaden,... Dit zorgt er ook voor dat mensen vanuit verschillende kanten de energie voelen○ Collega’s met elkaar laten praten, elkaar laten helpen zodat het iets wordt van heel het team○ Hulpverleners beschouwen als facilitators van systemen, eerder dan als experts. Werken vanuit het oplossingsgerichte, het krachtgerichte. Gezinnen hun eigen resources laten inzetten en vergroten○ Gezocht naar een manier om de collega’s met weerstand en kritische bedenkingen mee te krijgen○ Koudwatervrees opvangen bij begeleidsters: erover praten in werkbegeleiding en het stap voor stap realiseren. Hen bevragen op
--	--

	<p>wat het eerste kleine stapje is dat ze kunnen zetten, wat ze daarvoor nodig hebben,...</p> <ul style="list-style-type: none">○ Collega's niet verplichten om ook familieberaden te leiden. Hun grenzen hierin respecteren: niet iedereen moet altijd alles kunnen en doen○ Teamleden eerst laten zien hoe een familieberaad geleid kan worden. Mekaar iets zien doen stelt al voor een deel gerust○ Ruimte krijgen om zelf op zoek te mogen gaan naar methodiek(en) inzake het werken met de familie die het best aansluit(en) bij mij en/of de cliënt (Vzw Sporen, 2015h).
--	--

Bronnen

- Cardeynaels, A. (2017). *Veiligheid gegarandeerd?* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Daems F. (2017). *De rol van jongeren binnen familienetwerkberaden in MFC Traject.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- De Reyck, L. (2020). *De beleving van niet-professionele volwassenen (18+) binnen een netwerkberaad in MFC Traject.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Dexters, M. (2019). *De kracht van samen, Onderzoek naar verplicht werken met familienetwerkberaden ter uitbouw van de vermaatschappelijking van de zorg.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Gastel, S. (2016). *De kracht van sociale netwerken, een vergelijkend onderzoek vanuit studio 3 naar het netwerk inzetten van jongeren in hun begeleiding.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Geeraert, G. (2019). *De zoektocht naar wat (net)werkt: "hoe kunnen leefgroepbegeleiders netwerkgericht werken met kinderen, jongeren en gezinnen die langdurig in vzw Sporen verblijven?"* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Gijsen, S. (2017). *Netwerkberaden in de Pas, wat zijn de ervaringen van netwerk en contextbegeleider met netwerkberaden?* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Lambert, L. (2017). *Een externe voorzitter, de kracht van een succesvol netwerkberaad? Een onderzoek bij netwerkfiguren over de beleving van een externe voorzitter.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Maes, K. (2018). *Beleving en participatie van kinderen aan een familienetwerkberaad. Overwegingen vanuit het perspectief van hulpverleners én kinderen.* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Morren, S. (2017). *Familienetwerkberaden vanuit het perspectief van het sociaal netwerk.* (Masterproef). Leuven: KU Leuven. Opleiding: Sociaal Werk en Sociaal beleid.
- Nachtergaele, J. (2016). *netwerk(t)beraad BAP* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Odisee, 2016: *Onderzoek conclusies voor Sporen cijfers en Onderzoek Odisee conclusies voor Sporen samenvatting Intern document.*
- Pauwels, M. (2018). *Netwerk(t)! Hoe zien de jongeren van vzw Sporen (studio 3) hun netwerk?* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.

- Tegethoff, J. (2016). *Vermaatschappelijking van de zorg binnen de integrale jeugdhulp: Effectiviteit van familienetwerkberaden*. (Masterproef). Leuven: KU Leuven. Opleiding: Sociaal Werk en Sociaal beleid.
- Vandenbergh, (2017). *Een externe voorzitter, de kracht van een succesvol netwerkberaad? Een onderzoek bij contextbegeleiders over de beleving van een externe voorzitter*. (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen.
- Van Holder, 2018 *Netwerken: puzzelen naar veiligheid en verbondenheid. Een onderzoek naar het effect van netwerkberaden bij jongeren binnen vzw Sporen, afdeling de Pas* (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Van Paassen, 2017: *Betekenis van het netwerk voor het geplaatst kind en de ouders*, Kamiele Van Paassen (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Vroman, 2019, *Netwerkgericht werken bij jongeren: de impact van familienetwerkberaden op lange termijn*. (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.
- Vzw Sporen, 2015a. *Innovatief Project: Engageren van het gezin en het netwerk*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015b. *Innovatief Project: Netwerk in kaart brengen i.f.v. het familieberaad*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015c. *Innovatief Project: Tips voor tijdens het familieberaad*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015d. *Innovatief Project: Wat teamcoördinatoren gedaan hebben in hun afdeling om familieberaden te promoten*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015e. *Innovatief Project: Het motiveren van gezinnen om te werken met netwerken*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015f. *Innovatief Project: Tips voor na het familieberaad*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015g. *Innovatief Project: Tips bij de voorbereiding van het familieberaad*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2015h. *Innovatief Project: Belangrijkste bevindingen bevraging begeleiders rond werken met netwerken binnen Sporen*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2016. *Innovatief Project 2016, bevraging begeleiders Sporen, belangrijkste bevindingen*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2017. *Waarderend interview gezin CAHDTL1 in 2017*. [Onuitgegeven intern document].
- Vzw Sporen, 2018a. *Waarderend interview 2018 gezinZwier2*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2018b. *Waarderend interview 2018 gezinCAHDTL2*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2018c. *Waarderend interview 2018 gezinZwier1*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2019a. *Waarderend interview 2019 gezinCAH2*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2019b. *Waarderend interview 2019 gezinST3-1*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2020. *WG Familieberaden: Bundeling feedback implementatie familieberaden*. [Onuitgegeven intern document].

Vzw Sporen, 2021. *Bootcamp Signs of Safety veiligheidsplanning vzw sporen: drie kolommen rond het werken met netwerk*. [Onuitgegeven intern document].

Willebrords, 2016: *Uitdagingen bij netwerkwerk in de bijzondere jeugdzorg*. (Bachelorproef). Leuven: UCLL. Opleiding Sociaal Werk.